

XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Had- és Rendészettudományi Szekció

Budapest, 2013. április 16-18.

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

**AZ EJTŐERNYŐS ALAKULATOK MEGALKULÁSA
MAGYARORSZÁGON**

Jelige: Ejtőernyősök

Dolgozat lezárásának időpontja: 2012. Június

XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Had- és Rendészettudományi Szekció

Budapest, 2013. április 16-18.

Nemzeti Köszolgálati Egyetem

Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

**AZ EJTŐERNYŐS ALAKULATOK MEGALKULÁSA
MAGYARORSZÁGON**

Szerző: Kalóczkai Tibor Honvéd tisztjelölt

Nemzeti Köszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző kar

Konzulens: Dr. Forray László alezredes

Nemzeti Köszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző kar

Katonai vezetőkészítő intézet, Művelési Támogató Tanszék, Tanszékvezető-helyettes

TARTALOMJEGYZÉK

Ajánlás, köszönetnyilvánítás	3
Bevezetés	4
A tudományos probléma megfogalmazása.....	4
A kidolgozás munkamódszere.....	4
Előszó	5
1. A kezdetek	7
1.1. Az első ejtőernyős alakulat megalakulása Magyarországon, és első háborús évei	8
1.2. A testnevelési szaktanfolyam	9
1.3. Az ejtőernyős keret megalakulása	10
1.4. A századdá és zászlóaljja szerveződés folyamata	11
1.5. Az első bevetés, és a katasztrófa	16
1.6. A nyugalom időszaka	19
1.7. A küzdelmes évek.....	22
2. Újjászervezés a háború után.....	29
2.1. Az „állóvíz” időszaka-Ejtőernyős tevékenység 1959-ig	33
2.2. Az újrakezdés-A felderítő alakulatok megalakulása	34
2.3. A katonai ejtőernyőzés 1977-től.....	36
2.4. A leszervezések időszaka- Ejtőernyős tevékenység a 90-es évektől.....	37
3. Napjaink ejtőernyős tevékenységei, és fejlesztési lehetőségei.....	41
3.1. Az ejtőernyős képességekkel rendelkező alakulatok ismertetése.....	42
3.1.1. A Magyar Honvédség 5/24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj	42
3.1.2. A Magyar Honvédség 25/88. Könnyű-Vegyes Zászlóalj.....	43
3.1.3. A Magyar Honvédség 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj.....	44
3.2. A katonai ejtőernyőzéssel kapcsolatos problémák ismertetése	45
3.3. Ötletek a katonai ejtőernyőzés hatékonyságának fejlesztésére	46
3.4. A kutatási tevékenység összegzése.....	51
Felhasznált irodalom	53
Internetes anyagok.....	54

AJÁNLÁSOK

Pályamunkámat a hősi halált halt ejtőernyősöknek, és hozzátartozóinak ajánlom. Nyugodjanak békében, és társaim nevében köszönöm, hogy életükkel és vérükkel védték a hazát.

KÖSZÖNETNYÍLVÁNÍTÁS

Elsőként köszönöm konzulensemnek, Forray Lászó alezredesnek a nagy segítséget, és hogy segített elindítani engem a kutatás rögzítő útján. Köszönöm Gráczol Anrás honvéd tisztjelöltnek aki megteremtette számomra a technikai lehetőségeket. Köszönöm édesanyámnak, Kalóczkai Józsefnének aki otthon mindvégig támogatott, abban hogy legyen erőm befejezni ezt a munkát.

Budapest, 2012. április. 13.

Kalóczkai Tibor honvéd tisztjelölt

BEVEZETÉS

Ejtőernyősök. Mikor a legtöbb ember ezt a szót meghallja, valami szélsőséges, újszerű hóbortokat kedvelő eszementekre gondolnak, de ez nem így van. Ezzel a tanulmányommal szeretném bemutatni a magyar katonai ejtőernyőzés kialakulásának főbb állomásait a kezdetektől napjainkig.

A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA

Régóta foglalkozom ezzel a témával. Elolvastam rengeteg cikket, könyvet a világ és ezen belül a honi ejtőernyős alakulatokról kialakulásáról, fejlődéséről. Könyvtárakban és az Interneten kutakodva egyre több írásos anyagra bukkantam, melyeket megpróbáltam rendszerezni és felhasználni a dolgozatom elkészítése során. Azonban arra is felfigyeltem, hogy minden megjelent anyagot nem tudok feldolgozni, ezért „szelektálnom” kellett. Mivel a célom, hogy vizsgáljam és bemutassam a magyar katonai ejtőernyőzés kezdeti lépéseit, annak kifejlődését a jelenlegi szintre, megpróbáltam a leglényegesebb időpontokat, történéseket bemutatni a dolgozatomban.

Célom ezzel a pályamunkával az, hogy bemutassam a magyar ejtőernyős alakulatokat, megalakulásukat, történetüket, jelenlegi tevékenységüket. Ezek mellett esetleges jövőjük, fejlesztési lehetőségük felé is ki szeretnék térni. Fontosnak érzem ezt, mert ezek az emberek bár kevés létszámmal, de büszkén képviseltetik magukat a honvédség kötelékében, és a világ különféle országaiban képviselik hazánkat a különböző küldetésekből. És mivel ezek a katonák jelenleg is tevékenyen részt vesznek a honvédség különféle feladataiban, ahhoz hogy továbbra is maradéktalanul teljesíteni tudják feladataikat, szükség van a fejlesztésükre. Munkámmal egy esetleges irányvonalat is szeretnék mutatni a fejlesztéssel kapcsolatban.

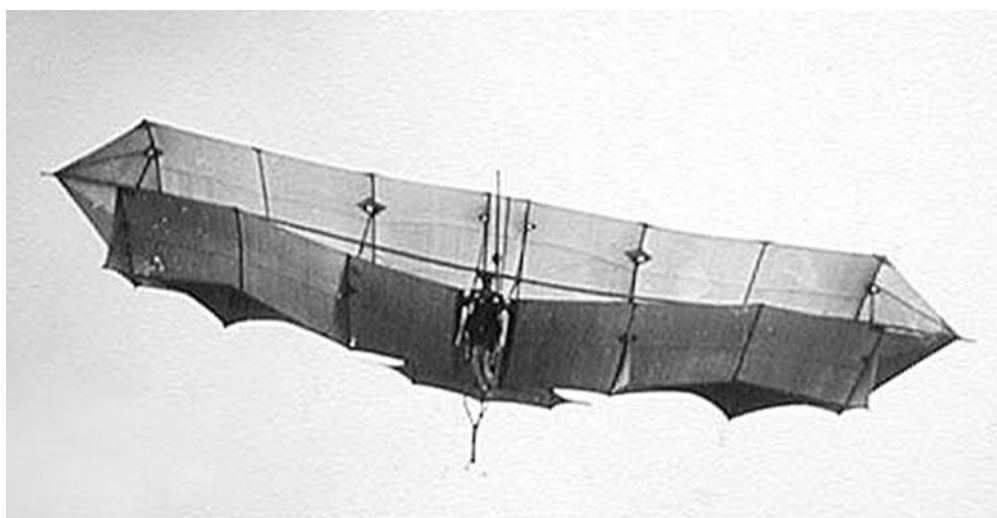
A KIDOLGOZÁS MUNKAMÓDSZERE

A kiválasztott témám lehetővé tette, s egyben megkívánta a széleskörű tájékozottságot, mind az elméleti háttér, mind a napi gyakorlat terén. Ezért a kutatás módszereiben egyaránt szerepet kapott a fellelt szakirodalom tanulmányozása, majd az összegyűjtött anyagok saját szempontú elsődleges és másodlagos elemzése. Pályamunkám megírása előtt megkezdtem az írott és elektronikus szakirodalom összegyűjtését, majd áttanulmányoztam a különböző, a témakörben fellelhető jelentős nemzetközi és hazai tanulmányokat, cikkeket és elemzéseket.

ELŐSZÓ

„Az első fennmaradt dokumentumok szerint, melyeket egy francia misszionárius, Varron atya fordított kínai írásokból, 1306-ban, Fo Kien császár koronázásakor a tűzijátékok mellett ejtőernyővel való ugrások is tarkították a nagy eseményt. Az ugrók magas fákról és tornyokból ugrottak le kezdetleges ejtőernyőikkel, melyek hajlított bambusz rudakra feszített bőrlapokból álltak, és a bőrkupoláról lecsüngő kötelekkel voltak az ugró derekához erősítve.”¹

Leonardo da Vinci (1452-1519) - 1502-ben foglalkozott elsőnek tudományosan az ember által használható ejtőernyő terveivel. A festészet, a szobrászat, az orvosi tudományok, gépszerkesztések stb. mellett tanulmányt írt „A madarak repülésének kódexe” címmel. Tanulmányában, melyben a légellenállás törvényszerűségeivel is foglalkozott, megállapítja, hogy ha „négy vászondarabot feszítünk ki egy hegyben végződő sátorformában, melynek minden oldala 44 könyök, az akkora légellenállást fejt ki, hogy egy ember magasból való leugrását felfogja”.²

1. számú ábra: Leonardo da Vinci által megálmodott ejtőernyő gyakorlati típusa.³

¹ Forray László: Ejtőernyős kiképzés. ZMNE, 2004

² Codex Atlanticus

³ http://wanderling.tripod.com/davinci_kite2.html. 2012. április 9.

Az ejtőernyőnek, mint magának a katonaságban való szervezetszerű megjelenése azonban ennél jóval fiatalabb. Ennek a történetének vizsgálatával előttem nagyon sokan foglalkoztak már (lásd: felhasznált irodalom). Ezért én vizsgálódásomat az I. világháború után kialakult helyzettől kezdeném.

Az első világháború után, a nagyhatalmak katonai vezetői egyre nagyobb hangsúlyt helyeztek a különféle alakulatok gépesítésére. Így született meg a légi szállítású egységek gondolata. A magyar hadvezetés sem akart lemaradni a nagyhatalmak fejlesztéseihez képest, így kezdték el a fejlesztést ezen a téren.

1. A KEZDETEK

Az I. világháború eddig még sosem tapasztalt áldozatokat követelt. Mind hadi, mind pedig emberanyagban olyan mértékben kimerítette az egymás ellen harcoló feleket, hogy a győzelem szinte csak egy hajszálon múlt. Emberek milliói estek el, és az eredmény csupán pár kilométernyi terület megszerzése volt. A háború után, a kor nagy katonai gondolkodói rájöttek, hogy a jövő háborúit hagyományos módszerekkel nem lehet megvívni, mert a csapatok nem tudták elérni a támadás legfontosabb elemét, a siker kifejlesztését. A siker kifejlesztéséhez a csapatok gépesítése szükséges.

Az első ember, aki munkájában felvetette a csapatok gépesítésének gondolatát, John Charles Fuller brit tábornok volt, aki 1918-ban megjelent művében, a „Harckocsik az 1914-18. évi nagy háborúban” megkezdte a gépesített háborúk elméleteinek kidolgozását. Őt követte a szintén brit Basil H. Liddell Hart, aki tovább fejlesztette Fuller elméletét, és nála jelent meg a légideszant csapatok fejlesztésének gondolata. Gondolatait Heinz Guderian is átvette, a német tábornok is érezte a gépesített csapatok fontosságát. Bár ő főleg a harckocsikra helyezte a hangsúlyt nála is megjelent a légideszant használata.

Legnagyobb fontosságot az ejtőernyős csapatoknak azonban Mihail Nyikolajevics Tuhacsevszkij, „a vörös Napóleon” tulajdonított. Elméletében, a „mély hadművelet” -ben, már igen fontos szerepet tulajdonított az ejtőernyős alakulatoknak. Ezen elmélet szerint A légideszant csapatoknak a mélységben kulcsfontosságú területeket kellett elfoglalniuk. Részben Tuhacsevszkij felismerésének köszönhetően 1936 és 1945 között a Szovjetuniónak több ejtőernyőse volt, mint a világ összes többi országának együttvéve.

Kis késéssel, de Magyarországon is jelentek meg különféle elméletek. Ezen elméleteknek a kiötlője, Szentnémedy Ferenc repülő vezérkari ezredes volt. Katonai szaksajtókban,(Magyar Katonai Szemle, Magyar Katonai Közlöny) számos cikket írt a légideszant csapatokkal kapcsolatban. Véleménye szerint, hatékony lehet a függőleges átkarolás megvalósítása, bár az ejtőernyős kirakást nem tartja a legjobb ötletnek, ugyanis a légáramlatok széthordják az ugró állományt, és így lehetetlen a feladat végrehajtása. Összességében azonban nem ítélte leküzdhetetlennek ezeket a nehézségeket. Az 1935-ben megjelent „*A repülők harcai és a repülőterek védelme*” című művében, már felvetette az

ejtőernyővel kirakott diverziós erők megjelenését⁴. Az 1937-ben megjelent „*A függőleges átkarolás kérdéséhez*” című művében pedig a légideszantok harceljárásáról értekezett.⁵ Szentnémedy elméletében két részre osztotta a deszantoló csapatokat, a rohamgyalogosokra, akik elfoglalják a kijelölt területet, és a nagy létszámú gyalogságra, akik már a biztosított területre érkeznek meg.

Azonban nem csak Szentnémedy volt az, aki ebben az időben olyan sokat foglalkozott a légi szállítású egységekkel. Ibrányi Mihály az 1931. évi Magyar Katonai Szemlében a légideszantot, mint a meglepetés eszközének nevezi, azonban a kis szállítóképesség miatt csak harcászati szinten lehet őket alkalmazni, a légierő támogatásával⁶. Bobok Miksa, és Tóth Elemér pedig az évek során számos külföldi-főleg orosz- hadgyakorlatot elemeztek.

Mindent összevetve: A magyar katonai gondolkodás az I. világháború után igyekezett minél jobban lépést tartani a modern kor háborúinak vívmányaival, átvette a nagyhatalmak elméleteit, és a gondolkodók új elméleteket próbáltak kidolgozni, szinte egyöntetűen hirdették a légi szállítású egységek fontosságát.

1.1. Az első ejtőernyős alakulat megalakulása Magyarországon, és első háborús évei

Munkámat továbbiakban az első magyar ejtőernyős zászlóalj megalakulásának történetével, illetve világháborús részvételével folytatnám. A harmincas évek második felében a magyar honvédség egy gránátos elit egység felállítását vette tervbe. Az ötlet véleményem szerint az első világháborús tapasztalatokból származik, amikor a kiemelkedően jó fizikummal rendelkező katonákból rohamcsapatokat szerveztek, és akár 20-30 kézigránát cipelésével, kiemelkedően nagy tűzerővel rendelkeztek. Ezek a katonák mindig a harcrend elején voltak, ők voltak, akik átjárókat vágtak az ellenség erősítésében. Kétségtelenül elit egységek voltak. Ezt a hagyományt akarták feleleveníteni a gránátos egységek képzésével. Egy ilyen alakulat számára nélkülözhetetlen a nagy mobilitás, és ebben az időszakban a légi szállítás bizonyult leginkább kézenfekvőnek. Ennek két fajtáját gondolták célszerűnek: az ejtőernyős ugrást, illetve a repülőgépeken történő tömeges átszállítást.

⁴ Turcsányi-Hegedűs: A légideszant I. Püldo kiadó, 2007, Debrecen

⁵ Turcsányi-Hegedűs: A légideszant I. Püldo kiadó, 2007, Debrecen

⁶ Sztojalszky Gábor: A Magyar királyi honvédség ejtőernyős alakulata megalakulástól 1945-ig

Az ejtőernyőzéssel kapcsolatos első ügyirat 1936-ban született meg a Magyar Királyi Légügyi Hivataltól, amiben előírták az ejtőernyős ugró képzést. Ezzel az intézkedéssel összekapcsolták a gránátos alakulat és az ejtőernyős alakulat képzését, a gránátos alakulatok felállításáról azonban nem esik szó a továbbiakban. Ennek az az oka, hogy a környező országokban, és a nagyhatalmak is az ejtőernyős alakulatok megalakítását szorgalmazták ebben az időben, így a Honvédség is átvette az új irányvonalat.

1.2. A testnevelési szaktanfolyan

1938. Németország és Csehszlovákia között a helyzet pattanásig feszült. Hitler felszólította Darányi Kálmánt, hogy Magyarország készüljön fel a fegyveres konfliktusra. A magyar hadvezetés elképzelése az volt, hogy a konfliktusra, egy szabotázs feladatok végrehajtására képes diverzáns egységet készít fel. A sikeres akció végrehajtása érdekében, „Testnevelési szaktanfolyam” fedőnévvel egy 28 főt számláló keret alakult meg Szentendrén, a Vasút és Hidépítő Zászlóalj laktanyájában, május 3.-án. Ezen szakcsoport, komplett diverzáns kiképzésben részesült, majd júliusban Pápára települt. Kiképzésük szabotázs akciók végrehajtásából, illetve ejtőernyős ugrásból állt. Ez utóbbi nagy problémája az volt, hogy kevés ernyő állt a rendelkezésükre, és ezek sem voltak egységesek, más típusúak voltak. Az ugrásokat Caproni Ca-101-es könnyűbombázó repülőgépből 800 méterről, bekötve, hármas csoportokban hajtották végre, tartalékernyő nélkül.

2.számú ábra: Caproni Ca-101-es könnyűbombázó repülőgép⁷

⁷ <http://www.repulomuzeum.hu/Adomanyok/MuzslaiPal/MuzslaiPal.htm>

Öltözetük nyári repülő-overallból, haubéből (bőr sapka) és közönséges tornacipőből állt. Nem csoda hát, hogy az első 10 ugrás végrehajtása során heten estek ki a csoportból váll és térd ficammal, bokarándulással és töréssel⁸. A kiképzést augusztus végén fejezték be, azonban bevetésükre nem került sor. Ez volt az első konkrét ejtőernyős képzés a Honvédség történetében.

1.3. Az ejtőernyős keret megalakulása

1938. augusztus 16.-án fontos esemény történt a magyar katonai ejtőernyőzés történetében. A Honvédelmi Minisztérium felhívására Budapesten, a Mária Terézia laktanyában találkoztak a fiatal tisztek, akik a leendő ejtőernyős alakulat tisztjei szerettek volna lenni. Összesen tíz fiatal tiszt vállalkozott az új kihívásra. A laktanyában került sor az orvosi alkalmassági vizsgára. A fiatal tisztek itt találkoztak először vitéz Bertalan Árpád századossal, az ejtőernyős keret parancsnokával, akit eredetileg a gránátos csapatok parancsnokának neveztek volna ki.

És most kitérnék néhány sor erejéig Bertalan Árpádra, ugyanis ő volt az a parancsnok, aki mérhetetlen odaadásával, és parancsnoki példamutatásával ikonikus személyiséggé nőtte ki magát az ejtőernyősök között. Vitéz Bertalan Árpád százados az I. világháború éveiben szerezte hírnevét, amikor zászlósként egy bosnyák rohamosztaggal három védelmi vonalon átküzdvé magukat, fogságba ejtette egy olasz tüzércsoport tiszti állományát Tolmeinnél. Érdekességképpen jegyzem meg, hogy az olasz tisztek éppen az étkezdében voltak, amikor elkapták őket. Ezzel a cselekedettel Bertalan megbénította az olasz tüzérséget, így a Monarchia katonáit segítette a támadásban. Ennek a hősie cselekedetnek köszönhetően kapta meg Bertalan a legnagyobb magyar katonai kitüntetést, a Mária Terézia Rend lovagkeresztjét, és a Tiszti Arany Vitézségi érmet. Továbbá ennek a tettnek köszönhető az is, hogy a trianoni békediktátum után, amikor a tiszteket tömegesen szerelték le, ő megbecsülést élvezett, és mindvégig állományban maradt.

Visszatérve az alkalmassági vizsgálatokhoz, a szigorú pszichológiai és orvosi vizsgálat után azonban csak hét tiszt minősült alkalmasnak. Ezek után az orvosilag alkalmas jelentkezőket a szombathelyi repülőtérre szállították, és lassacskán megkezdődtek az ugrásra való előkészületek. A nagy próbatételre szeptember 2.-án került sor amikor az újdonsült ejtőernyősök végrehajtották első ugrásukat, egy CAPRONI 101-es gépből. Ezzel az ugrással

⁸ Katonai ejtőernyőzés Magyarországon: Egyetemi jegyzet, ZMNE, Budapest 2005

meg is történt a keret első balesete is, ugyanis két tiszt is (Mátray Károly és Vértes Béla hadnagyok) lábtörést szenvedett az ugrást követően. Ejtőernyős karrierjük ezzel véget is ért. Ezek után akik átestek a „beavatáson” egyre több ugrást hajtottak végre, és a keret létszáma is szépen gyarapodott. Az ország különféle alakulataitól jöttek katonák, hogy kipróbálják magukat. Így keret létszáma rövidesen elérte a 27 főt.

Az ugrások mellett feltétlenül szükséges volt a gyalogsági fegyverek kezelésének készség szintű elsajátítása is, így a katonák az összes olyan kézfegyver használatát megtanulták, ami kezükbe kerülhet a harc során. Ezek mellett Bertalan autóvezető tanfolyamokat indított gép-és tehergépkocsira, továbbá mozdonyvezetési alapokat, és robbantási ismereteket is tanultak a katonák. Minden reggel torna-és csuklógyakorlatokat végzett az állomány egy órában, ezzel készítették fel testüket a megterhelő ugrásra. A reggeli testnevelés órákat tisztek tartották, nem is egyszer maga Bertalan Árpád is tartott ilyen foglalkozást.

3.Számú ábra: vitéz Bertalan Árpád⁹

1.4. A századdá és zászlóaljja szerveződés időszaka

Ahogy telt az idő, a keretnek egyre több problémával kellett szembenéznie. Az első nagyobb probléma volt, hogy a század nem rendelkezik elegendő mennyiségű ejtőernyővel. Makray Ferenc ejtőernyős elmondása szerint összesen 15 ejtőernyő állt a katonák rendelkezésére. Ezzel a mennyiséggel nem lehetett hatékony kiképzést végezni, megoldásra volt szükség. Kézenfekvő volt külföldi cégek ejtőernyőinek vásárlása, azonban ezek az ernyők 3600-3800 pengőbe kerültek, ami akkoriban egy kisméretű lakóház ára volt. Ekkor

⁹ <http://www.vitezirend.co.hu/CV%20&%20Award/vBertalan%20Arpad.htm>

lépett fel először, hogy az ejtőernyős alakulatot „drága multság”-nak kezdi titulálni a felső vezetés. Nagyon jó példa erre vitéz Dálnokfalvi Bartha Károly vezérezredes, akkori honvédelmi miniszter mondása: „*Egy ejtőernyő 3000 pengő? Én egy gyalogost 300 pengőből felszerellek*”.¹⁰

Hamarosan azonban megérkezett a megoldás a problémára. Székesfehérváron Hehs Ákos százados, aki többéves tapasztalattal rendelkezett az ejtőernyőjavítás területén, több külföldi ejtőernyőcéggel is aktívan tartotta a kapcsolatot. Bertalan biztatására, egy új ejtőernyőt kezdett el fejleszteni, ami jóval költséghatékonyabb volt, (legalább 1600 pengővel) mint a külföldi ernyők. Január közepén Bertalan Árpád megkapta az első új ejtőernyőt. Ez az ernyő már tíz dobópróbát állt ki, így Bertalan már szükségesnek érezte éles helyzetben való kipróbálását. Ennek okául maga a parancsnok volt az első ember, aki kipróbálta a magyar találmányt, Hehs százados tiltakozása ellenére. A próba végül teljes sikerrel zárult, Bertalan először 800, majd 500 méterről ugrott az új ernyővel. A próba után Bertalan gratulált a tervezőnek. 1939. Január 31-én került sor a Hehs-féle ejtőernyő hivatalos bemutatására. Az eredmények még a Honvédelmi Minisztérium ellenőrző bizottságát is meggyőzték.

A sorozatgyártás azonban mégsem kezdődhetett meg, ugyanis mint ahogy említettem, a katonai felsővezetés egyes tagjai túlságosan költségesnek tartották az ejtőernyős alakulatot. Miután a szabadalmaztatás körüli jogi problémák is rövidesen tisztázódtak, a Légierő Parancsnok 63697/el. Le. 1938 számú rendeletével rendszeresítette az új típusú ejtőernyőket a Magyar Királyi Honvédség Légieréjénél.¹¹

A következő nagy probléma az alakulatnál, hogy a Szombathelyi repülőtér alkalmatlannak bizonyult az ejtőernyős keret elhelyezésére, így a Honvédelmi Minisztérium új állomáshely után nézett, ahol az ejtőernyős keret megfelelően kiképezhető. A döntés hosszas megfontolás után Pápára esett. A pápai huszárlaktanya kellő befogadóképességgel rendelkezett, emellett az objektum üresen állt, ugyanis az itteni lovas alakulatot Munkácsra helyezték át. Ez volt a legolcsóbb megoldás. A laktanya és a repülőtér között 3 km volt, az elemi lőtér és a laktanya között 8, a harcszerű lőtér és a laktanya között pedig 15 km távolság volt. Ezt a távot eleinte gyalog tették meg a katonák, csak később kaptak gépkocsit. A katonák egyhangúlag elszomorodtak, mikor megtudták, költözniük kell.

¹⁰ Turcsányi-Hegedűs: A légideszant I. Püldo kiadó, 2007, Debrecen

¹¹ A magyar katonai ejtőernyőzés története, Főiskolai tankönyv, Budapest, 2003

4. számú ábra: Hehs-féle 39M ejtőernyő¹¹

A legnagyobb baj azonban csak ezután jött az ejtőernyősök életében: Bertalan Árpád, egy ugrás előkészítése céljából felszállt egy Junkers Ju-86-os gépre, hogy szemügyre vegye a terepet. A gép tragikus módon lezuhant, a pilóta meghalt, Bertalan lába számos helyen eltört. Úgy tűnt soha többé nem ugrohat már. Ennek ellenére, akaratára jellemzően már ez év szeptemberében újra ugrott. A parancsnokságot távollétében Tassonyi Edömér főhadnagy vette át.

Ugyancsak nagy probléma volt, hogy a keret kevés repülőgéppel rendelkezik. A keret csupán három darab Caproni Ca-101 típusú repülőgéppel rendelkezik, ami tekintve ezen gépek befogadóképességét (6 fő) és a keret növekvő létszámát, (6 fő tiszt, 41 fő legénységi és altiszt) igen kevésnek bizonyult. Arról nem is beszélve, hogy ezeket a gépeket 1927-ben gyártották, így már elavultak is voltak. Ezt a problémát azonban viszonylag hamar megoldotta a Honvédelmi Minisztérium, ugyanis 1939 augusztusában 2 darab Savoya-Marchetti SM-75 típusú repülőgépet szerzett az ejtőernyős keret számára. Mivel azonban a pápai laktanya nem rendelkezett olyan hangárral ami képes befogadni az SM-75-höz hasonló gépóriásokat, ezek a repülőgépek Szombathelyen, illetve Váton lettek elhelyezve.¹² Közben a katonai felsővezetés

¹² Huszár János: Ejtőernyős Krónika (1938-1941)

egyre jobban sürgette az ejtőernyős század megalakítását. A Vezérkari Főnökség 1939. augusztus 7-én megtartott értekezletén meghatározták, hogy 1939 október 1-re meg kell alakítani az ejtőernyős századot. Mivel a kiképző keret 1939 augusztusára előkészítő feladatát teljesítette, a Honvédség 1939. évi hadrendjében október 1.-el már ejtőernyős század szerepelt.¹³ A század igen nehéz időszakot zárt le az ünnepélyes megalakulással.

A különleges alakulat azonban gyakorlatilag semmiben sem különbözött a gyalogsági katona öltözetével. A kiképzés során az ejtőernyősök között egyre nagyobb barátságok, összetartozások jelentek meg. Tudták magukról hogy ők a katonaság „elitjéhez” tartoznak, különlegesek a feladataik, különleges a képzésük, és „másságuk” kifejezésére egyetlen mód volt: a jelvény. Az ejtőernyősök csapatjelvénye két kiterjesztett szárny között halálfej volt kardokkal, fölötte pedig ejtőernyő. Maga Horthy Miklós döntött a halálfejes jelvény mellett. Miért pont halálfej? Véleményem szerint a halálfej motívumát az I. világháborús rohamcsapatoktól vették át a tervezők, ugyanis a legtöbb rohamcsapat jelvényén halálfejet, illetve koponyát lehetett látni. A jelvény tervezése 1939-ben kezdődött meg, és 1940 február 14-én került sor a rendszeresítésre.

5. számú ábra: Ejtőernyős csapatjelvény¹⁴

Közben a század létszáma egyre csak nőtt. Egy alkalommal mintegy 400 katona jelentkezett ejtőernyős katonának. A kiválasztás módszerül Bertalan a kőkemény valóságot mutatta be: A repülőgépből egy fabábút dobtak ki egy nem működő ernyővel, amit a szilárd

¹³ Katonai ejtőernyőzés Magyarországon: Egyetemi jegyzet, ZMNE, Budapest 2005

¹⁴ <http://www.vitezirend.co.hu/CV%20&%20Award/vBertalan%20Arpad.htm>

talajon szemlélődő jelöltek halálos balesetnek észleltek. „*Háromból csak egy zuhant le, és ez nem is rossz arány*”.¹⁵ Mondta Bertalan, aki az újoncok között nézte végig az ugrást. Ebéd után a 400 jelentkezőből 150-en maradtak, a többiek nem vállalkoztak ilyen életveszélyes dologra. Ezután kezdődött az újoncok kiképzése. A földet érést az ejtőernyős jelöltek 3-5 méteres állványokon gyakorolták, amelyek hasonlóan néztek ki, mint a gyermekhinta.

Egy hónappal Pápára való érkezésük után, nagy esemény történt az alakulat életében. 1939. november 1-én Bertalan Árpádot őrnaggyá léptették elő. Az alakulat őszinte örömét fejezte ki, mikor együtt ünnepelték meg a parancsnok előléptetését. Ennél az alakulatnál azonban olyan baráti viszonyok alakultak ki parancsnok és beosztott között, ami más alakulatnál nem jelent meg. A katonák barátjuknak tartották parancsnokukat.

Még szinte meg sem száradt a tinta a századdá szerveződés parancsáról, amikor a Vezérkari Főnökség már a zászlóaljja szerveződést sürgette. Ennek ellenére még mindig sokan tápláltak ellenérzéseket a túlságosan költségesnek bizonyuló alakulat iránt. Talán épp ezért, hogy a kétségeket elűzze, Werth Henrik a vezérkar főnöke, rajtaütésszerű látogatást tett az alakulatnál 1940. július 31-én. A század gyakorlatot hajtott végre a Werth Henrik számára, amelynek célja a pápai repülőtér elfoglalása volt. A gyakorlatot 125 fő hajtotta végre, és szerencsés módon minden egyes mozzanat olajozottan ment. A három szakasz elfoglalta a számukra kijelölt objektumokat, majd füstgyertya segítségével a robbantásokat is imitálták. A vezérkar főnöke teljes mértékben elégedett volt a látvánnyal. Valószínűleg a látottak alapján jutott konkrét döntésre a század bővítésével kapcsolatban. Ahogy telt az idő, a század létszáma továbbra is nőtt, mígnem 1940 augusztus végén a rendelkezésre álló legénységből, altisztekből, és tisztekből három századot alakítottak ki. A három század felépítése a következő volt:

1. század: a teljes harckészültségű kivonuló század, parancsnoka Majthényi Imre főhadnagy.
2. század: a szükségszerűen elfogadható felszereléssel rendelkező menetszázad, parancsnoka: Molnár Lajos főhadnagy.
3. század: a kiképzőszázad, az újoncok kiképzését szolgáló század, parancsnoka Tassonyi Edömér főhadnagy.

A zászlóalj szervezetében a három ejtőernyősszázad mellett egy szállítórepülőgépszázadot is felállítottak, melynek állománytábláján 6 db Savoia-Marchetti SM-75 szállító

¹⁵ Huszár János: Ejtőernyős Krónika (1938-1941)

repülőgép szerepelt. A gépek fokozatosan érkeztek be az év folyamán. Az ejtőernyősszázadok állományába ekkor három golyószórós, egy géppuskás, egy nehézpuskás, egy műszaki- és egy híradó szakasz is tartozott. Így 1940 augusztus végén megalakult a Magyar Királyi I. honvéd ejtőernyős zászlóalj. Láthatjuk, milyen nehézségek között jutott előbbre az alakulat. Az ejtőernyősök már ebben az időszakban is a honvédség „mostohagyermekai” voltak. A katonai felsővezetés zöme érezte fontosságukat, látták hogy más országok hadseregei is erőteljesen fejlesztik az új fegyvernemet, de még mindig sokan kifogásolják annak költségét, illetve használhatóságát. Bertalan őrnagyot kicsivel később törzstiszti tanfolyamra vezényelték így a parancsnokságot Labancz Gyula százados vette át. A zászlóalj tovább folytatta kiképzési munkáját, és készült az esetleges küldetésre.

1.5. Az első bevetés, és a katasztrófa

1941. március 27. Borivoje Mirkovič, a jugoszláv légierő dandártábornoka katonai puccsal megdönti a németeket kiszolgáló kormányt. A katonai összecsapás elkerülhetetlennek látszott. Ez a Jugoszláv lépés feldühíti Hitlert, aki még 27-én este elhatározza, hogy megszállja Jugoszláviát. Ebben az időszakban feloszlatták a törzstiszti tanfolyamot, Bertalan őrnagy pedig visszatért Pápára. Április 2-án német csapatátvonulás kezdődött Magyarországon, majd április 6-án a német csapatok megkezdték a műveleteket Jugoszlávia elfoglalására, amihez Magyarország is csatlakozott április 11-én. A történelemkönyvek ezt a hadműveletet hívják délvidéki hadműveletnek. Ebből a műveletből, amely a honvédség nagy részét megmozgatta, az ejtőernyős zászlóalj sem maradhatott ki. A magyar csapatok lendületes benyomulást terveztek az ország belsejébe. Azonban ezt a lendületes benyomulást jelentős mértékben gátolhatják egyes természetes akadályok, mint például a Ferenc- és a Ferenc József csatorna. Az ejtőernyős zászlóalj feladata az volt, hogy két hullámban kiszállítva foglalják el e két csatorna kulcsfontosságú hídjait, illetve tartsa addig, amíg a gépesített alakulatok megérkeznek. A két elfoglalásra kijelölt híd Zombornál, illetve Szenttamásnál volt. A feladat végrehajtására 200 főt választottak ki.

A terv a következő volt: a bevetést két hullámban hajtják végre. Az első csoport száz fővel este Szenttamásnál hajt végre ugrást, és elfoglalják a hidat. A második száz fő másnap reggel érkezik meg erősítés gyanánt. Azonban a problémák most sem kerültek el az alakulattól. 1940-41 telén rengeteg hó esett, és az időjárás is rossz volt. A méteres hó lassan olvadt, így a pápai repülőtér nagyon lapályos lett, sőt 10.-ről 11.-re virradó éjszaka hóesés és hófúvás volt ezen a területen. A pilóták nem vállalták a felszállást a pápai repülőtéren, ezért

az egységet a veszprémi repülőtérre szállították át. A négy SM-75-ös gép már ott várta a katonákat, amelyekbe később bepakolták a szükséges felszerelést. A katonák felszerelése vászontokba helyezett géppisztoly, rohamkés, pisztoly, lőszer és élelem volt.¹⁶ A bevetési parancs 15:45 kor érkezett géptávíróon. 16:45 kor a deszant beszállt a gépekbe, és a Savoyák megindultak...

A vezérgép, amiben a parancsnok volt, néhány száz méter nekifutás után elhagyta a talajt. Egyenletesen emelkedett, ekkor azonban a gép orra majdnem függőlegesig emelkedett. Ezek után már sebességét elvesztve a jobb szárnyán átesett a gép, és a föld felé csúszott.¹⁷ A gép csavarjai leszakadtak, és a kiömlő benzin a forró alkatrészekről lánggra lobbant. A földön maradtak azonnal bajtársaik segítségére siettek. A mentés során a robbanó lőszerektől 7 ember sérült meg, a gépből 9 ember kászálódott ki. A sebesülteket a veszprémi kórházba vitték. A szerencsétlenség oka a mai napig vitatott. Egyesek szerint az első gép túlterhelt volt, mások szerint repüléstechnikai problémák okozták a 16 kitűnően képzett ejtőernyős halálát. Bár az tény, hogy később a megmaradt SM-75-ből kettő műszaki okok miatt zuhant le. Sajnálatos módon az áldozatok között volt az alakulat parancsnoka is. A baleset után az egység parancsnokságát Kiss Zoltán főhadnagy vette át, aki az akció folytatását javasolta. Az új parancsnok első dolga az volt, hogy kiválogatta azokat az embereket akiket lelkileg túlságosan megviselt a katasztrófa. A feladatot végül 60 katona hajtotta végre. 19 óra után pár perccel érkezett az új parancs, hogy az egység hajtsa végre az akciót. A pilóták feladatát nehezítette az, hogy a részletesebb térképek a vezérgépen elégték, így a teljes sötétségben 3 perccel előbb ugrottak ki az ejtőernyősök. A három perc csúszás 15 km-es tévedést jelentett. A kiugró katonákat a földön nem fogadta ellenállás, csak valamivel később egy tanyánál kerültek tűzbe, ahol 2 katona meghalt, 3 pedig megsebesült. Az egység, ezek után felvette a kapcsolatot a gyorsadtesttel, és együtt vettek részt a harcokban, és menetet hajtottak végre a szenttamási hídhöz. A híd elfoglalásáért folyó harcban gyalogsági támogatást biztosítottak az ejtőernyősök. 6 óra harc után sikerült elfoglalni a hidat, amit az azt védő ellenség szerencsés módon nem tudott felrobbantani. Később Hírig községnél került ellenállásba a gyorsadtest, és az ejtőernyősök feladata volt a település átfésülése. Végül Újvidék elfoglalásáért is részt vettek az utcai harcokban. Néhány nappal később a harcosportot gépkocsikkal viasszaszállították Pápára.

¹⁶ Katonai ejtőernyőzés Magyarországon: Egyetemi jegyzet, ZMNE, Budapest 2005

¹⁷ Huszár János: Ejtőernyős Krónika (1938-1941)

A repülőszerencsétlenség áldozatait teljes katonai tiszteletadás mellett április 15-én temették el Veszprémben. A tiszek koporsóit Budapestre szállították, ahol Horthy Miklós személyesen emlékezett meg a hősokról. A Farkasréti temetőben helyezték őket örök nyugalomra április 16-án. Az összbenyomása a katonai felsővezetésnek az ejtőernyős alakulat szerepléséről kétes volt. Gyimesi Ferenc tábornok, a harmadik honvéd hadsereg vezérkari főnöke, jelentésében óriási hibának titulálta az ejtőernyős osztag idő előtti kiugrását. Az egység azonban mivel helytállóan tevékenykedett az egész hadművelet során, kijavította szarvas hibáját.

Ebből az akcióból is észre lehet venni, hogy az ejtőernyősök életét milyen nagy megpróbáltatások nehezítették meg. Kiképzésük a legkeményebb volt a honvédségben, mégsem tudták bebizonyítani mégis mire képesek. *„Ti vagytok a levegő ördögei, a levegő magyar huszárjai”* Mondta Hány László ezredes az ejtőernyősöknek egy szemlén 1939-ben.¹⁸ A levegő huszárjai voltak, mégsem kapták meg azt a megbecsülést, amit igazából megérdemelték volna.

6. számú ábra: A kiégett SM-75 típusú szállító repülőgép¹⁹

¹⁸ Huszár János: A magyar katonai ejtőernyőzés fénykora (1942-1944)

¹⁹ A magyar katonai ejtőernyőzés története, Főiskolai tankönyv, Budapest, 2003

1.6. A nyugalom időszaka

Bertalan Árpád halála után, Labancz Gyula vezérkari százados lett az alakulat új parancsnoka. A hadvezetés engedélyezte, hogy az alakulatot elhunyt parancsnokáról nevezzék el. Így az alakulat új neve 1941 Májusától: Magyar Királyi vitéz Bertalan Árpád I. Honvéd Ejtőernyős Zászlóalj. Labancz százados elődjével ellentétben nem emberségéről volt híres így rövid időn belül nemcsak a tisztkarral, hanem a legénységgel is szembekerült. A viszályok végeredményéül, miután egy szabálytalan gépkocsihasználat után feljelentették, Labancz századost áthelyezték a kárpátaljai hegyi dandárhoz. A következő három évre Szügyi Zoltán vezérkari ezredes lett a zászlóalj parancsnoka, aki Bertalanhoz hasonlóan demokratikus felfogású tiszt volt. A hadvezetés 1941. őszére tervbe vette a II. Ejtőernyős zászlóalj szervezését. Ehhez azonban kellő számú tiszti, és altiszti állománnyal nem rendelkezett a zászlóalj, és a felszerelést még meg sem említettem. Ilyen problémákkal küszködött a zászlóalj első bevetésük után. A változást egy újabb bevetés hozta, amely korántsem bírt olyan nagy jelentőséggel, de érdemes róla beszélni.

A június 26.-i kassai bombázást követően Magyarország hadat üzent a Szovjetuniónak. Ezt követően az I. hegyivadász dandár az előrenyomulásban elvesztette összeköttetését Kárpát-csoporttal, az utánpótlásban súlyos zavarok keletkeztek. Szombathelyi vezérőrnagy kérésére ekkor a hadvezetés úgy döntött, hogy repülőgépekről, ejtőernyővel ledobott csomagokkal biztosítja az utánpótlást. Erre a feladatra az ejtőernyős zászlóaljat bízták meg. A parancs július 5-én kapta meg a parancsot, és Godó Ferenc főhadnagy kiválasztotta a 9 –főleg szláv nyelvet beszélő- ejtőernyőst. Egy órával a parancs után a kilenc ejtőernyős már teljes felszereléssel megindult három SM-75-ös repülőgéppel. A parancsnok Gelencsér Ferenc százados volt. Miután megindultak a gépek, Debrecen felé vették az irányt, ugyanis is málházták be az ellátmányt a dandár számára. A rakományt másnap, szállító konténerekben dobták le Kolomeától délre 46 km-re. Ezt a feladatot kétszeri felszállással hajtották végre, ugyanis a célterület a rossz látási viszonyok miatt nem volt látható. A szállítmány kidobása után az ejtőernyősök maguk is kiugrottak, hogy összeszedjék a konténereket. Egy kisebb magyar alakulat vonult át a földetérési helyen akik golyózáport zúdítottak a szovjet partizánoknak vélt ejtőernyősökre. Csak a szerencsének volt köszönhető, hogy mindenki ép bőrrel megúszta az akciót. Ugyanezen a napon Zalescsiknél került sor még egy ehhez hasonló feladatra. A zászlóalj harccsoportja a számukra kitűzött feladatot teljes mértékben végrehajtotta, a felsővezetés elégedett volt a zászlóalj munkájával. 1941 során ez volt az utolsó említésre méltó esemény a zászlóalj történetében.

7. számú ábra: Ledobótartály ejtőernyővel²⁰

1942 a zászlóalj kifejlesztésének éve volt. A három ejtőernyősszázad és a szállítószázad mellé felállították a géppuskás, illetve a nehézfegyver századot, továbbá a híradó és műszaki századokat, illetve egy üzemi alosztályt is. Az ejtőernyősszázadok állományából ugyanakkor kikerültek a műszaki és a híradószakaszok.²¹ Az alakulat létszáma 1600 fő körül lehetett. Ilyen nagy létszámmal már elkerülhetetlennek tűnt a laktanya bővítése. A munkálatok olyan nagy tempóban folytak, hogy az építési területen a pápaiak nagy megbotránkozására 30 holdnyi búzát még zölden arattak le. Így 1943-ban fokozatosan használatba lehetett venni a kaszárnyákat.

1942 legnagyobb eseménye a zászlóavatás volt. Május 25.-én kapott az alakulat csapatzászlót, melynek szentelésén Horthy István kormányzóhelyettes is részt vett. Ezzel a ceremóniával összekötve, az alakulat harcászati bemutatót tartott, amelyben az új irányelvű harcászati módszert kívánták bemutatni. Ahogy Tassonyi Edömér is leírta a Magyar Katonai Szemlében, az ejtőernyősök alkalmazására két féle módszer volt. A csapatkötelékben mozgó önállóan tevékenykedő csapatok, amelyet a németek alkalmaztak, és a diverziós, szabotázs feladatok elvégzésére szakosodott orosz módszer. A zászlóalj ebben az időben szakított az orosz diverzáns módszerrel, és kezdett áttérni a nagy létszámot igénybe vevő német módszerre. A bemutató sikert aratott, és az alakulat 5 tisztjét szakmai fejlődés céljából, és hogy eltanulják a német nagy létszámú ejtőernyős harcászatot, tanulmányi útra küldték a

²⁰ A magyar katonai ejtőernyőzés története, Főiskolai tankönyv, Budapest, 2003

²¹ Turcsányi- Hegedűs: Szaktörténet a magyar légideszantcsapatok alkalmazásának, haditechnikai eszközeinek és szervezetének fejlődése (1939-1945) II. rész

Wittstock-i ejtőernyős iskolába. El lehet mondani, hogy szövetségesünk nem volt túlságosan bizalmas a magyar delegációval. A kiképzés teljesen elkülönítve folyt, a magyarokat idegenként kezelték. Mikor a németek ugrást hajtottak végre, ködfüggőnyt létesítettek, hogy a magyarok ne lássanak az ugrásból semmit. A gyakorlati ejtőernyős ugrások végrehajtására október 1.-től 8.-ig került sor Do-23-as gépből 250, és Ju-52-es gépekből 150 méter magasságból. Az alacsony magasságnál való ugrás előnye az volt, hogy a kötelék nem szóródik szét, így egy nagyobb alegység hatékonyabban tudja elvégezni a feladatát. Továbbá az alacsony ugrás csökkenti a földi elhárítás hatékonyságát. Az alapkiképzést jelentő 6. ugrás végrehajtása után a németek egy kisebb ünnepség keretében adták át az igazolásokat és az ugrójelvényeket, melynek során a kecskeméti barackpálinka hatására igen jó hangulat kerekedett és felváltva énekelték az ejtőernyős dalokat.²² Így a felszabadult hangulatban a magyarok rávettek egy német tisztet, hogy mutassa be szigorúan titkos vitorlázó gépeket. A kíváncsiskodás hatására a német vezetés befejezettnek tekintette a képzést, a magyarokat haza küldték.

1942-től kezdve az alakulat tisztjeit és altisztjeit rendszeresen hadműveleti területre vezényelték harci tapasztalatok szerzése céljából.²³ A vezényelték között ott volt a zászlóalj parancsnoka, Szügyi Zoltán is, akinek alakulatát a Don-kanyarban érte a szovjet támadás. A visszajelzések szerint a visszavonuláskor céltudatosan, bátran viselkedett, így 1943-ban magas kitüntetésekkel tért vissza Pápára. 1942-ben a zászlóalj új szállítórepülőket rendelt, az olasz Fiat gyártól, amiből 5 darab 1943-ra meg is érkezett. 1942-ben az alakulat újabb ellátási műveletet kapott. Június 28-án az ejtőernyős alakulat 9 tonna lőszert juttatott el egy német gépesített hadosztály számára. Napokkal később pedig sebesült német katonákat hoztak ki az arcvonalból. Július 2-án a magyar 9. könnyű hadosztály számára vittek lőszert, a visszaúton pedig sebesülteket szállítottak. A feladatot maradéktalanul teljesítette a különítmény.

1943-ban az ejtőernyős-zászlóaljnál létrehoztak egy kerékpáros századot. Az aknavető-, páncéltörő és légvédelmi géppuskás szakaszok mellett a nehézfegyver századnál ekkortól állandó szervezeti elemmé vált a hegyi ágyús szakasz.²⁴ A vezérkarnak ebben az időben nagy tervei voltak a zászlóaljjal, ugyanis az ejtőernyősökre nagy szerepet szántak a

²² Katonai ejtőernyőzés Magyarországon: Egyetemi jegyzet, ZMNE, Budapest 2005

²³ Huszár János: A magyar katonai ejtőernyőzés fénykora (1942-1944)

²⁴ Turcsányi-Hegedűs: Szaktörténet a magyar légideszantcsapatok alkalmazásának, haditechnikai eszközeinek és szervezetének fejlődése (1939-1945) II. rész

Kárpát-medence védelméről. A vezérkar koncepciója a következő volt: A Kárpát-medence védelmének kulcsa a Kárpátok hágóinak birtoklása. Az ejtőernyős zászlóalj szerepe a hágók gyors megszállásakor lenne kulcsfontosságú, ugyanis hamarabb kell elérniük a hágókat mint a támadó ellenség. 1943 májusában a bakonyszücsi gyakorlaton éppen ezt gyakorolták be az ejtőernyősök. A hangsúly ezen a gyakorlaton főleg a nehézfegyverzet hatásos földre juttatásán, gyors harckészé tételén, és az átjárók gyors elfoglalásán volt. A zászlóalj sikerrel hajtotta végre a gyakorlatot, amelyet a Honvéd Vezérkar főnöke is megtekintett. Ez volt az év legnagyobb eseménye az alakulat életében.

1.7. A küzdelmes évek

1944-ben a német hadsereg és szövetségesei minden fronton visszavonulásra kényszerültek. A szovjet hullámot úgy tűnt senki sem tudja megállítani. Napról napra újabb területeket foglaltak vissza a vörös hadsereg katonái, és a nagy honvédő háború az 1941 előtti határokon túl zajlott már. Már csak idő kérdése volt, és a szovjet haderő megérkezik a Kárpátokhoz, és akkor be fogják vetni az ejtőernyősöket. A szovjetek a magyar hadifoglyok egy csoportját partizániskolában diverzáns feladatok elvégzésére készítették fel. Ezeket a partizánokat, légi úton szállították a meghatározott területre, és ejtőernyővel dobták le őket Magyarország északkeleti területére. Munkácsról északra 22 fős partizáncsoportot dobtak le Május 10-én. Később még több kisebb csoportot is ledobtak ezen a területen. Augusztus 21-én Máramarossziget térségében dobtak le több csoportot. Az ejtőernyősök feladata ezen partizáncsoportok felszámolása volt. A zászlóalj június 5-én indult Pápáról Beregszászra, majd Május 27-én áthelyezésre került Máramarosszigetre. A zászlóalj század-szakasz szinten hajtott végre járőrfeladatokat. A partizáncsoportokat azonban a helyi hatóságok viszonylag nagy sikerrel felszámolták. Ezen időszak lazaságát, és a katonák hangulatát nagyon jól végig lehet kísérni Nagy Árpád ejtőernyős főhadnagy „*Amíg fejeseink voltunk*” című feljegyzéseiből. Az ejtőernyősök idevezénylésének igazából egy másik, rejtett oka volt: A magyar hadvezetés megpróbálta eldugni az ejtőernyős zászlóaljat a német hadvezetés elől aki korábban kifejezte igényét az elit egység iránt. A magyar hadvezetés nem tervezte átadni a zászlóaljat, így „eltüntette” az alakulatot, és arra hivatkozva hogy az ejtőernyős zászlóalj felszerelés hiányában teljes mértékben alkalmatlan harci cselekményre, megtagadta a németek kérését. Az 1944 augusztus 10-én az alakulat a Keleti-Kárpátok védelméért felelős 1. Magyar hadsereg alárendeltségébe került.²⁵ Augusztus 15-én az ezred Valócra indult, majd néhány

²⁵ Sztojlovsky Gábor: A Magyar királyi honvédség ejtőernyős alakulata megalakulástól 1945-ig

nappal később megkezdte harcát a szovjetek ellen.

Az alegységet eleinte kisebb csoportokban, felderítésre alkalmazták. Egy ilyen felderítési feladat során a Molnár százados által vezetett harcjárőr meglepte a védelem ellen felvonult orosz erőket. Egy orosz zászlóalj parancsnokságot, aknavető, páncéltörő és egyéb tüzelőállásokat megsemmisített.²⁶ Becslések szerint Molnár 6 km távolságra nyomult be a szovjet vonalak mögé. A vakmerőségnek azonban megvolt az ára. A veszteség 200 fő volt, a halottak között ott volt az egység parancsnoka, Molnár Lajos százados is, akinek holttestét minden nehézség ellenére magukkal vitték katonái és Alsó-Vereckén katonai tiszteletadással temették el. Az alegység parancsnokságát ekkor Tassonyi Edömér százados vette át. Arcvonalba igazából október 3-án kerültek az ejtőernyősök, amikor a védelmet áttörni próbáló szovjet erők ellen ellenlökést hajtottak végre sikerrel. A harcban Néma Tibor századparancsnok is elesett. A többi ejtőernyős század is Valóc térségében harcolt, ahol hősieken helytálltak a harcban. A legnagyobb vérveszteség október 6-án érte a századot, amikor a hadtest vezérkai főnökének parancsára, nyílt terepen, többszörös túlerővel szemben kellett támadást végrehajtani. A legtöbb szakaszparancsnok elesett a szovjet aknavetőtűzben, és Tassonyi is megsérült. Az ejtőernyős csoportot október 12-én vonták ki az első vonalból, és Budapestre vezényelték: Horthy az ejtőernyősöket kívánta felhasználni a kiugrás végrehajtására.

Eközben a szovjet erők Nagyváradnál nyomultak előre, azonban az ejtőernyősök Pápán maradt csoportját éppen ebben az időben szállították ide légi úton, és védelmi harcra rendezkedtek be. A 175 fős alakulat voltaképpen a legjobb alakulat volt a zászlóaljban, ugyanis teljes felszereléssel rendelkezett, mindenkinek géppisztolya volt, és a 175 fő között nem volt egy honvéd sem. A század parancsnoka Kiss Zoltán százados lett. A légi szállítás után a század Váradlesnél foglalt védelmi állást, és az éjszaka folyamán át is estek a tűzkorsztségen, amikor egy szovjet-román vegyes kötelék éjszaka, rejtve próbálta meglepni az ejtőernyősöket, és elfoglalni a falut. A század azonban keményen helytállt, és a veszteség is csupán 2 sebesült volt. Másfél nap után a kialakuló lőszerhiány miatt már nem tudták tartani az állást, így visszavonultak Nagyváradra. Később, miután rövid időre hátravonták őket, a tiszafüredi hídfőállás védelmét kapták feladatul. A hídfő birtoklásáért napokon keresztül kemény harc folyt, a legnagyobb veszteséget a szovjet tüzérség okozta. A századból nyolc

²⁶ Földi Pál: Különleges alakulatok a magyar hadszervezetben

napi küzdelem után 43 fő maradt életben. A fokozódó nyomás következtében a hídfőt végül fel kellett adni.

A harccsoport maradványa Budapestre utazott a budapesti hídfő védelmére, és itt találkoztak az első zászlóalj maradvékával. Itt azonban nem érkezett újabb parancs, így a zászlóalj másfél hét pihenőt kapott a Károly-laktanyában. Ezalatt, Szügyi Zoltánt vezérőrnaggyá léptették elő és kinevezték az ekkor alakuló Szent László hadosztály parancsnokának. Utóda Pokorny László őrnagy lett. Továbbá a Pápán megkezdődött az októberben bevont újoncok képzése a második zászlóalj felállításához. A zászlóalj túlélőinek felét azonnal hazaküldték Pápára a II. Ejtőernyős zászlóalj kiképzése végett. Ezzel megalakult a Honvéd Ejtőernyős Ezred. Ezzel az alakulat elérte történetének legmagasabb szervezeti szintjét. A sorukat rendezett első zászlóaljat, október 26-27-én Soroksárra szállították, hogy a Kecskemétre vezető utakat az ellenőrzése alatt tartsa a magyar hadvezetés. A védelmet a katonák napokig tökéletesítették, így a kemény szovjet páncélos támadásokkal szemben is helytálltak, óriási veszteséget okozva a szovjet erőeknek. A soroksári siker egyik legendás motívuma, hogy a súlyosan megsebesült Pokorny László egy sikeres ellentámadást egy rohamlöveghez kötözve irányította végig. Az ezred parancsnokságát ezután Tassonyi Edömér őrnagy, az I. zászlóalj parancsnoka vette át. A zászlóalj élére Kiss Zoltán századost helyezték.

A frissen felállított második zászlóaljat november 28-án Csepelre szállították, ahol átestek tűzkeresztségen.²⁷ Itt december 12-ig harcoltak, Főtra való áthelyezésükig. November 12-én soroksári harcok után Tassonyiékát Isaszegnél vetették be. A szovjet csapatok erős tűzérségi tüzettel lazították az ejtőernyősöket, és a németek közös védelmi vonalát. Már a védőállás elfoglalása is nagy veszteségekkel járt, ugyanis a szovjetek ráláttal az állásokra, és különféle tüzfegyverekkel pusztították a védőket. Ilyen tűzben még a sebesültek hátraszállítása sem volt megoldható, így a sebesülteket is csak egy nagyobb gödörbe tudták elhelyezni. Később egy domb tetején lévő védelmi vonal ellen 40 perces tűzérségi tüzet intéztek a szovjetek, majd megkezdődött a gyalogsági roham. Tassonyi tudta, hogy ezt a támadást a dombtetőn lévő megtépzott század nem tudja kivédeni, így tűzérségi tüzet kért a németektől a saját állásai elé. A szovjetek a komoly veszteség hatására visszavonultak, az ejtőernyős század 7 halottat és több sebesültet szenvedett.

²⁷ Sztojalszky Gábor: A Magyar királyi honvédség ejtőernyős alakulata megalakulástól 1945-ig

Két nap múlva jött a parancs az ejtőernyősök kivonására, Szügyi Vezérőrnagy ugyanis hivatalosan is bevonta az ejtőernyős ezredet a Szent László hadosztályba. November 24-én érkezett Pápára a zászlóalj, újraszerveződés céljából. Közben a II. zászlóalj ekkora kapta a parancsot az arcvonalba vezénylésre. Az alakulat december 12-ig hősiiesen tartotta a csepeli védőállást, minden szovjet támadást ha súlyos veszteségekkel is, de visszavert. Az I. zászlóaljat a Balaton déli oldalán lévő Kéthely községhez vezényelték. A kis településnél az ejtőernyősök német támogatással a szovjetek nagy meglepetésére többször is támadásba lendültek, és vakmerőségükkel nagy sikereket értek el. Tassonyi azonban súlyos fejsérülést szenvedett egy orosz repesztől, így a parancsnokságot Kiss Zoltán százados vette át. December 7-én a Szent László hadosztály ejtőernyős zászlóalját a 3. Német lovas dandár alá rendelték. Kéthelytől másfél km-re a zászlóalj 700 főjét egy 10,5 km-s szakasz védelmére bízták meg. A német parancsnokok táviratában olvashatjuk, hogy védelmük kulcsa az ejtőernyős zászlóalj volt. Dec. 17-én a Szent László hadosztály ejtőernyős zászlóalját útbaindították Mórra. Itt három nap után nap kivonták a harcból a zászlóaljat.

8. számú ábra: Tassonyi Edömér²⁸

1944 decemberében a szovjet erők már Budapestet ostromolták. A budapesti kitörés támogatására a hadvezetés egy légideszant akciót tervezett. Az akció célja, a budaörsi repülőtér elfoglalása volt. A elképzelés szerint a repülőtér elfoglalása Budapest hatékonyabb légi ellátására, és az ostromgyűrű feltörésében játszott volna szerepet, megadva ezzel a városban rekedt védőknek a kitörés lehetőségét. A tervben a légi szállítású egységek két

²⁸ [http://rendjel.myhunet.com/hu/A-kiegyezestol-az-l.-vilaghaboru-vegeig-\(1867-1918\)/Vitezsegi-erem/](http://rendjel.myhunet.com/hu/A-kiegyezestol-az-l.-vilaghaboru-vegeig-(1867-1918)/Vitezsegi-erem/)

lépcsőben támadták volna meg a repülőteret. Az első lépcsőben az ejtőernyős alakulat elfoglalja a repülőteret és az azt környező dombokat. A második lépcsőben a légi szállítású egységek megerősítik a repülőtér védelmét és megtartják azt amíg a saját csapatok szárazföldi egységei el nem érik a repülőteret. Így a siker kulcsa a szárazföldi támadás volt. Ezzel azonban felmerült a legnagyobb probléma: A Szent László hadosztály ekkorra már olyan veszteségeket szenvedett, hogy képtelen lett volna egy sikeres offenzíva végrehajtására. Nem is beszélve arról, hogy az ejtőernyős ezred már nem rendelkezett olyan létszámmal, hogy képes lett volna végrehajtani a műveletet. A szárazföldi csapatok Budaörsről 20 km-re elakadtak, és a csapatokra nehezedő egyre fokozódó szovjet nyomás hatására a hadvezetés a körülményeket figyelembe véve a művelet felfüggesztése mellett döntöttek.

1944. Szeptember 16-a és 1945. március 22-e között az ejtőernyős ezred számos diverziós akcióval próbálkozott a szovjet előrenyomulás lassítása céljából. Ezek voltak az úgynevezett „kopjás” csoportok.²⁹ Az akciókat Pápa és Bécsújhely repülőterekről indították ahol 8-10 fős csoportokat dobtak le a frontvonal mögé. Ezek az akciók azonban nem értek el sikereket, ugyanis a szovjet deszantelhárítás kiválóan működött, és legtöbbször már a földet érésük előtt elkapták a katonákat. Az akciók kudarcának másik oka volt, hogy a ledobott katonák már nem akartak egy elvesztett háborúban harcolni, így földet érést követően elásták felszereléseiket és megpróbáltak hazajutni.

Eközben a II. zászlóalj Főtnál a környéket uralgó magaslatot védte, őket december 19-én vonták ki. Az egység folyamatos harcban húzódtott vissza Garamig, ahol összevonták a két zászlóaljat. Az összlétszám ekkorra mintegy 400 főre csökkent. Így érkeztek meg 1945. Január 14.-én Páparra. Januárban az újonnan sorozottak kiképzése folyt, ugyanis a Szent László hadosztály vezetése úgy döntött, hogy újjászervezik a szétzilált ejtőernyős ezredet. A kiképzés gyors volt, és kemény. Az újoncokat hosszú futásokkal, kemény testedzéssel erősítették meg a harcra, és nagyobb hangsúlyt fektettek a löfegyverek megismerésére. Továbbá számos alkalommal begyakorolták Pápa védelmét január folyamán.

A kiképzés után az I. zászlóalj 1945. Március 19-én hagyta el Pápát. A zászlóalj Hidegkút községnél ásta be magát és március 23-án kerültek szembe újra a szovjet erővel, ahol egy napig tudták magukat tartani utánpótlás nélkül. Március 24-én Tassonyi parancsot adott az ejtőernyős zászlóalj visszavonására. Miután a németek „tavaszi ébredés” nevű

²⁹ Turcsányi-Hegedűs: A légideszant I. Püldo kiadó, 2007, Debrecen

hadművelete kudarcba fulladt, mindenhol megkezdődött az általános visszavonulás. A hadosztály, és vele a zászlóalj is kezdett felbomlani, sokak úgy érezték, számukra véget ért a háború. Már-már a tisztek is meginogtak, de hivatkozván a tiszti esküre, mégsem mentek el. Az ejtőernyősök 200-an maradtak. A zászlóalj a Zala völgyében menetelt tovább. Húsvét vasárnap értek Nova falujába, ahol a falusiak szívélyesen fogadták a katonákat. A hosszú menetelés után végül elérték az országhatárt. Sokan nem vállalták a határ átlépését, voltak akik civilbe öltözve próbáltak hazajutni, de voltak akik úgy érezték ezzel életük értelmét veszítette, és öngyilkosok lettek. Végül, akik átléptek a határon egy wernseebe-i kolostorban pihentek meg. Azonban alig tudtak lepihenni mert a szovjet erők átléptek a Murán. Az ejtőernyősök feladata a szovjet hídfőállás felszámolása volt, amelyet nagy áldozatok árán német segítséggel sikerült elérniük. Az ejtőernyősök idegen országban is megállták a helyüket, még akkor is amikor már minden elveszett.

A történetekkel párhuzamban a II. ejtőernyős zászlóalj Pápa környékén védekezett, de a műemlékekben gazdag várost a szovjet csapatok érkezésekor feladta. Április 1-én húsvét vasárnap lépte át a határt a zászlóalj 600 fővel. A hazatérni kívánó bajtársak itt is fájó búcsút vettek. A zászlóalj április második felében találkozott a hadosztály maradékával. Miután a hadosztály parancsnoksága május 8-án tudomást szerzett a fegyverszünetről, a következő feladat a szovjet hadifogságtól való menekülés volt. Május 11-én Szügyi vezérőrnagyot udvariasan fogadta az angol hadosztályparancsnok. A brit katonák teljes fegyverzettel tisztelegtek a hadosztály katonái előtt, és megengedték hogy a katonák megtarthassák fegyvereiket, tiszteletük gyanánt. A hadosztály katonái mezőgazdasági munkát végeztek Villach környékén. Egy hónappal később a britek megengedték, hogy nyugatra távozzanak, vagy haza menjenek. Ezzel felbomlott az első magyar ejtőernyős alakulat, és véget ért a magyar katonai ejtőernyőzés lovagkora. A magyar ejtőernyős katona hőiesen helytállt az összes fronton ahová vezényelték. Ezek a katonák igazi példaképek a Magyar Honvédség összes katonája számára.

Összességében az alábbi következtetéseket tudjuk tenni a magyar katonai ejtőernyőzés első időszakáról: A trianoni békediktátum után feleszmélt országban az katonai felső vezetés igyekezett lépést tartani a nyugat-európai modern harcászati elképzelésekkel. A Magyar Honvédség ennek okául kezdte el az ejtőernyős alakulatok fejlesztését, ez azonban korántsem ment egyszerűen. Számos akadály nehezítette ezt a feladatot, legfontosabb ezek közül az ország gyenge anyagi állapota, amely a szükséges felszerelések beszerzését, és fejlesztését lassította le, vagy akadályozta meg. További probléma volt, hogy a vezérkar sok tagja

kétségekkel gondolt az ejtőernyősökre. A kétség oka éppen a kiképzéshez szükséges óriási anyagi szükséglet volt. Véleményem szerint az egyik legnagyobb probléma az volt az ejtőernyősökkel, hogy hiába költött vagyonokat a hadvezetés az alakulat kifejlesztésére, az alakulat nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Első és egyetlen légi szállítású harci cselekménye katasztrófával kezdődött, majd egy újabb nagy fiaskóval folytatódott. A légi úton való utánpótlás szállítását maradéktalanul elvégezte az alakulat, de nem erre képezték őket ki, nem tudtak profitálni képességeikből. A háború során számos tervet dolgoztak ki az alkalmazásukra, azonban a harctéri körülmények sosem voltak alkalmasak hogy felhasználják ezeket a katonákat. A háború végén derekasán helytálltak ezek a harcosok, teljesítményük példaértékű, ugyanis az emberi tűrőképesség határán harcoltak sikerrel. A vereség nem rajtuk múlt. De ezek az emberek lövész katonaként vettek részt a harcokban, nem pedig rendeltetésük szerint, légi szállítást követően. Ezzel persze nem akarom lebecsmérelni a hősök érdemeit, de szembe kell nézni a tényekkel: Remek katonák voltak, de sosem tudták kellő hatásfokkal felhasználni őket, bennük több volt. A vezérkar, a gyakorlatokon látta, hogy ezek a katonák mire képesek, de éles helyzetben sosem tudták megmutatni mégis mire képezték ki őket. Ez volt az oka, hogy nem volt kellőképpen jó a megítélése az ejtőernyősöknek, katonai berkekben.

2. ÚJJÁSZERVEZÉS A HÁBORÚ UTÁN

A második világháború befejezését követően az egész országot, így a honvédséget is beleértve talpra kellett állítani. Ez igen hosszú folyamatnak bizonyult, így a Magyar Honvédség 1945-től 1948-ig tartó időszakában nem rendelkezett ejtőernyős alakulattal. Ekkor azonban nagy változás jött. A katonai felső vezetés felállította az úgynevezett „PILIS II.” hadrendet³⁰ amelyben egy század erejű légideszant erőt szerveztek meg. A Honvéd Vezérkar főnöke, Sólyom László altábornagy szükségesnek találta az ejtőernyős fegyvernem újjászervezését, így az itthon maradt második világháborús veteránokból felállította a mintegy húsz főből álló keretet. A keret létszáma gyorsan bővült, ugyanis szép számmal jelentkeztek önkéntesek az ejtőernyősökhöz, így hamar elérte a 120 főt is. 1948 októberére Godó Ferenc főhadnagy parancsnokságával megalakult az Első Honvéd Önálló Ejtőernyős Század Szolnokon. Ezt követően a század állománya állandó tanfolyamokon vett részt, megismerkedtek a híradó ismeretekkel, aknavető, és kézfegyverek kezelésével.

1949-ben a „Klapka” hadrend³¹ alapján zászlóalj szintűre fejlesztették az alakulatot. A zászlóalj egy ejtőernyős és egy nehézfegyveres századból állt, őket támogatta egy műszaki és egy szállító szakasz. Nem sokkal később Gyurkó Lajos alezredes vette át a parancsnokságot a zászlóalj felett. 1949 augusztusában a zászlóalj áttelepült Tapolcára, és szeptemberben a felújított laktanyában elfoglalta elhelyezési körleteit. Ezzel az áttelepüléssel a zászlóalj elvesztve önállóságát, a tapolcai lövész ezred első zászlóalja lett. Az alakulat ezzel az áthelyezéssel új parancsnokot is kapott Tarányi őrnagy személyében, aki semmilyen ejtőernyős tapasztalattal nem rendelkezett, ő ugyanis olimpiai birkózó volt. Itt alakult meg az Ejtőernyős Kiképző Iskola, amelyben az ugrókiképzésen kívül lövészet, gránátdobás, híradó ismeretek, és robbantás volt a kiképzés tárgya.

1950 szeptemberében az alakulat újra költözni kényszerült, a kaposvári „kistüzer” laktanyába. Az ugrásokat szovjet gyártmányú Liszunov Li-2 szállító repülőgépekkel hajtották végre, a nemrég megépült taszári repülőtéren. 1951 novemberében az alakulatnak újra költöznie kellett. A hadvezetés a zászlóaljat Székesfehérvár- Sóstó repülőtérre költöztette. Ezzel az intézkedéssel a zászlóalj visszakapta önállóságát, és új elnevezést is kapott. A 62. Önálló Ejtőernyős Zászlóaljat három ejtőernyős, egy géppuskás, egy aknavető és egy híradó

³⁰ A Honvédség „PILIS. II.” hadrendje 1948.10.01-1949.03.15.

³¹ A Honvédség „KLAPKA” hadrendje 1949.03.15-1949.09.30.

század alkotta, ehhez csatlakozott még egy géppisztolyos és egy aknavetős szakasz.³² Ekkor állapították meg az alakulat nagyobb problémáit. Ugyanis az alakulat bár 82%-os feltöltöttséggel rendelkezik, nem rendelkezik megfelelőnehézfegyverzettel. Így rendeltetését amely „légi szállítással az ellenség mélységében, mögöttes területein folytatandó harc”³³ volt, nem tudta kellő eredményességgel elvégezni. Jelenlegi állás szerint a zászlóalj még a világháborús harcértéket sem éri el. Így a felső vezetés, választás elé került: Vagy elkezdik az ejtőernyős alakulat nagymértékű fejlesztését, amely újra előhossa az ejtőernyősök „mostohagyermek” szerepét, vagy pedig átgondolják a zászlóalj alkalmazási elveit.

Véleményem szerint a diverziós harcra való áttérés a leginkább célszerű, figyelembe véve az ország korabeli anyagi helyzetét. Az állam és a katonai felső vezetés, képtelen volt fedezni a fejlesztési költségeket, így ez a megoldás minősült a legjobbnak. 1953-ra a hadvezetés erre az alkalmazásra szervezte át a zászlóaljat.

9. számú ábra: Liszunov Li-2 szállító repülőgép³⁴

Láthatjuk, hogy a világháború után újrászervezett ejtőernyős zászlóalj, hasonló problémákkal küszködött, mint világháborús jogelődje. Az alakulathoz szolgáló katonák megfelelő motivációval rendelkeztek, ugyanis önkéntesen jelentkeztek a zászlóaljhoz, de sajnos a zászlóalj nem rendelkezett a szükséges felszereléssel, hogy hatékonyan elvégezze feladatát. Ahhoz hogy azt a szintet elérje, óriási költségeket kellene beleölni, amelyet sokan nem néznek jó szemmel.

³² Turcsányi-Hegedűs: A légideszant II. Püldo kiadó 2007, Debrecen

³³ Katonai ejtőernyőzés Magyarországon: Egyetemi jegyzet, ZMNE, Budapest 2005

³⁴ <http://www.avia-info.hu/talalat.php?GTA=g98>

1952 fontos év volt az ejtőernyősök életében. A vezérkar ez év őszére egy, az egész Néphadsereget megmozgató többnapos gyakorlatot tervezett, az alföldi Újkígyós-Szabadkígyós térségben. Az alakulatnak ekkor alkalma nyílt megmutatnia, létjogosultságát, ami ekkorra igencsak kétséges volt a fent említettek miatt. A hadgyakorlat egyik főszereplője az ejtőernyős zászlóalj volt, amelynek feladata, hogy kötelékugrást végrehajtva a harcmezőn feltartóztatják a támadó ellenséget, így felmentik a védőket.

A gyakorlatra egész nyáron készültek az ejtőernyősök, ugyanis a siker kulcsa az alegységek együtt maradása volt, mert így tudnak kellő erőt kifejteni, hogy visszaverjék a támadást. A gyakorlat előtti napokban a zászlóalj Szolnokra települt át, mivel az itteni repülőtér látszott a legalkalmasabbnak a bevetésre való felszálláshoz. Az anyagrendezés, és beszállás előkészítése október 16.-án és 17.-én történt. Végül elérkezett a nagy nap, 1952. október 18. Reggel megtörténtek az előkészületek a bevetésre, majd megindultak a repülők. A zászlóalj szállítását 22 repülőgép intézte, köztük voltak a MALÉV gépei is sőt, még egy amerikai gyártmányú C-47 is.

A felszállás után 20 perccel a C-47-es gépnél üzemzavar lépett fel, így a pilóta vészugrást rendelt el az ugrási területtől 7 km-re. Takács Ferenc hadnagy azonban megtiltotta a további vészugrást, és a többi repülő tovább folytatta feladatát, ennek ellenére az alakulat egyharmada így is a célterület előtt ugrott ki. Az ugrással egy időben eleredt az eső, és a célterületen akácosok, villanyvezetékek, vasúti töltés és egy tó is volt.³⁵ Nem csoda, hogy a megengedettnél nagyobb számú sérülés következett be földetéréskor. Nyolc katona, köztük a zászlóalj parancsnoka, Sziklai Mátyás főhadnagy is lábát törte, ezen kívül húszan- huszonötven egyéb kisebb sérülést szenvedtek. A gyakorlatot ilyen rossz körülmények között hajtották végre az ejtőernyősök.

A gyakorlat közben jöttek elő az alakulat hiányosságai: A zászlóalj nehézfegyverzet hiányában képtelen volt kellő hatásfokkal támogatni a védelemre szoruló felet, képtelen lett volna a támadó fél páncélosainak hatékony elhárítására. Ennek következtében a katonai vezetés nem értékelte egyértelműen jóra a feladat végrehajtását. Ez a döntés érthető, de nem az ejtőernyős zászlóalj állománya tehet róla, ugyanis egy épkezláb koncepcióval nem rendelkező alakulattól vártak el olyan feladatot, amihez nem volt meg a szükséges felszerelése. A Néphadsereg rendelkezett egy ejtőernyős zászlóaljjal, de nem tudták vajon mire tudnák felhasználni.

³⁵ Simon László: A magyar katonai ejtőernyőzés eseményei

Az 1952-es újkígyósi gyakorlat a magyar katonai ejtőernyőzés legnagyobb gyakorlata volt, soha eddig és azután sem mozgósítottak ennyi ejtőernyőst egy gyakorlatra.

10.számú ábra: Részlet az újkígyósi gyakorlatról³⁶

Ezek után került sor egy komolyabb szemléletváltásra az alakulattal kapcsolatban. A szervezet feladatát a rendelkezésre álló felszereléshez igazították, ezzel gyökeresen megváltozott a zászlóalj arculata. Az alegység mélységi felderítő és diverziós zászlóalj lett, ami nem igényelt nehézfegyvereket. A kiképzés mélyen az ellenség vonalai mögötti, kiscsoportos műveletek felé orientálódott. A lövész, géppuskás és aknavető századokat valamint a páncéltörő szakaszt megszüntették. Így a zászlóaljat két ejtőernyős, és két különleges század (műszaki és híradó) alkotta. Alkalmazásukkor osztag kötelékben hajtották végre feladataikat. Egy osztag egy műszaki és egy híradó rajból, illetve 15-18 ejtőernyősből állt.

Ez azonban már az alakulat hanyatló időszaka volt. 1954-ben az általános haderőcsökkenés következtében nagy mértékben leépítették a Magyar Légierőt. Ennek következtében a hadvezetés előtérbe helyezte a vadászrepülők fenntartását, így a bombázórepülő és az ejtőernyős alakulatokat megszüntették. Ebben az évben az újonc behívás is megszűnt, és az őszi hadrendben már nem volt ejtőernyős egység. A parancs az alakulat megszüntetésére október 25-én érkezett meg azzal, hogy november 30-ig végre kell hajtani. Az új hadrend szerint a székesfehérvári lövész hadtestbe olvasztották az alakulatot. A sorállományt és a tisztéseket leszerelték, a tiszteket pedig áthelyzték, vagy kérésükre őket is leszerelték.

³⁶ A magyar katonai ejtőernyőzés története, Főiskolai tankönyv, Budapest, 2003

Mi volt az oka az alakulat felszámolásának? Az alakulat szinte kezdettől fogva „identitászavarral” küszködött, a hadvezetés nem tudta eldönteni, vajon mire tudna felhasználni egy olyan alakulatot, amely az átlagos lövész alakulathoz képest „elit” képzést kapott, de valójában nem rendelkezik olyan felszereléssel, amellyel ki tudná aknázni képességeit. Azonban a honvédség képtelen volt kellően anyagilag támogatni az alakulat fejlesztését. Éppen ezért az országot egyre jobban fenyegető gazdasági válságjelenség következtében a hadvezetés azt a kevés anyagi javat, ami a rendelkezésére áll, inkább olyan egységek fenntartására költi, amely már bizonyította képességeit. A zászlóalj megszűnésének véleményem szerint az volt a legrosszabb következménye, hogy a később újra megalakuló felderítő zászlóaljak az újonc katonák kiképzésekor nem rendelkeztek kellő számú „veterán” ejtőernyőssel akik segítettek volna a képzés során.

2.1. Az „állóvíz” időszaka- Ejtőernyős tevékenység 1959-ig

A Magyar Néphadsereg 1954-et követően nem rendelkezett ejtőernyős alakulattal. Ejtőernyőzéssel kapcsolatos tudnivalókat csupán a Kilián György repülőtiszt főiskola tanulói sajátítottak el, ugyanis a tisztképző iskolákban itt szerepelt egyedül tananyagként az ejtőernyős kiképzés. Itt szerveztek egy ejtőernyős csoportot, amelynek élére Kiss Zoltán századost helyezték. A csoport feladata a leendő légierős tiszteket megtanítani az ejtőernyős ugrásra, illetve az ejtőernyő hajtogatása, karbantartása. A csoport hivatalos elnevezése, ejtőernyős szakszolgálat volt. A mindenkori parancsnoknak tapasztalt ejtőernyős tiszteket választottak. Az ejtőernyős szakszolgálat mellett a hadvezetés felállította az úgynevezett kutató-mentő szolgálatot. Ebben az időben számos olyan repülőgép-baleset történt az ország területén, amely indokolta ezen szolgálat felállításának szükségességét. A kutató-mentő szolgálat feladata, a kerekes járművekkel meg nem közelíthető terepen balesetet szenvedett emberek felkutatása, ellátása, és kórházba szállítása. A különféle ejtőernyős szolgálatok felállításának következménye az volt, hogy a Magyar Néphadsereg keretében létrejött egy maroknyi, de feladatához annál jobban értő ejtőernyős. Ugyanis ez a kevés ember végezte el az ejtőernyők beszerzését, és az ernyők tesztelését. A különféle műveletek begyakorlása során is több száz ugrást hajtottak végre. Ennek az volt az óriási előnye, hogy a katonai ejtőernyőzés újrakezdésekor, a katonai felső vezetés rendelkezett a katonák egy olyan vékony rétegével, akik az ejtőernyőzés veteránjai voltak, így ezek a veteránok képesek az újoncok magas

színvonalú kiképzését elősegíteni. Továbbá ezen szolgálatok magas szintre emelték országunkban az ejtőernyős sportot.

2.2 Az újrakezdés- A felderítő alakulatok megalakulása

1959-ben az egyre forrósodó hidegháborús helyzet felnyitotta a katona felső vezetés szemét, hogy a Néphadsereg számára szükség van egy olyan alegység megalakítására, amely növeli a felderítés hatékonyságát, az ellenség mélységében nyugtalanságot kelt (diverziós harcok), képes adatokat szolgálni az esetleges tömegpusztító fegyverekről, és szükség esetén képes késleltetni azok alkalmazását. Ezeknek az alakulatoknak már a hadászati felderítés, így a hátszágban való tevékenykedés is feladatuk volt.

Ezzel az alkalmazási elvvel alakult meg 1959. október 14-én Vezérkar-közvetlen alakulatként a 34. önálló mélységi felderítő század. A század a Néphadsereg magasabb egységeitől került kiválogatásra. Első állomáshelye a budapesti Ságvári Endre laktanya volt. Az első idekerült tisztek, köztük Tóth Gábor, és Kozma József őrnagyok dolgozták ki az alegység alkalmazási elveit. Ennek a koncepciónak az eredménye, a 6-8 fő alkalmazása egy csoportban, 300-500 kilométeres mélységben. A felderítő csoportot 4-5 napig alkalmazza a felső vezetés, majd bevonják őket. A kiképzés központi eleme felderítés, és az ejtőernyővel való kijutás gyakorlása.

A század egy éven belül két alkalommal is költözött, először a budaörsi Vasvári Pál, majd a budapesti Kinizsi Pál laktanyába díszlokál.³⁷ A század a törzsből, és két felderítő szakaszból állt, létszáma kb. 70 fő volt. Ebben a 70 főben szép számmal voltak olyanok, akik még a 62. ejtőernyős zászlóalj veteránjai voltak. A század a gyakorlatokat különféle kihelyezéseken (Keszthely, Tápíószentmárton) hajtották végre. 1962 őszén a felderítő századot zászlóaljjá szervezték át 4 mélységi felderítő szakassza, és az alakulat Szolnokra költözött. A zászlóalj új elnevezése 34. Önálló Különleges Felderítő Zászlóalj lett. Parancsnoka, Mikula János őrnagy.

Az évek során lassacskán kialakult a zászlóalj szervezete, amely a 90-es évekig változatlan maradt. A zászlóalj a törzsen kívül 3 századból és egy híradó kiképző századból állt. Egy század létszáma 80 fő volt, amely 3 darab 4 rajos szakaszból állt. Egy raj alkotott egy mélységi felderítő csoportot, ami a parancsnokból, a helyetteséből, egy távírárszából és 4

³⁷ Katonai ejtőernyőzés Magyarországon: Egyetemi jegyzet, ZMNE, Budapest 2005

felderítőből állt. Ebben az időszakban alakították ki a zászlóaljon belül a béke („B”) és a minősített („M”) egységeket, amely a csoportok készenléti besorolását jelentette. Ebből kifolyólag hozták létre a 34. zászlóaljon belül a 27. Önálló Mélységi Felderítő Századot, amely közvetlenül az 5. hadsereg alárendeltségébe tartozott. Ez a század volt az elsőként mozgósított alakulat a Néphadseregben, a riasztást követően 4 órával már 8 felderítő csoportot volt képes megindítani.

A 34. felderítő zászlóalj megalakításával párhuzamban további felderítő zászlóaljak alakultak meg Kiskunfélegyházán, Újdörögden, Kaposváron, és Tatán. Ezek a zászlóaljak csapat-és mélységi felderítő századokból álltak, úszóharcokcsi-századokkal, és 3-3 mélységi felderítő csoporttal. Nagy különbség egyik zászlóalj szervezetében sem volt. A katonák kiképzését is ugyanolyan módon folytatták, továbbá évente két alkalommal ejtőernyős táborokat szerveztek a katonáknak, ahol a szolnoki zászlóalj volt katonái voltak az oktató állomány szerepében. 1973-ra ezek a zászlóaljak is fejlődtek, ugyanis a 3 mélységi felderítő csoport számát 6-ra emelték.

Úgy gondolom, az 1959-ben kezdődő időszokról abszolút pozitívan lehet vélekedni. Az ejtőernyőzés hagyományai „újraszülettek” a Magyar Néphadsereg felderítő alakulatainak kötelékében. Mivel a felderítés egy igencsak specializálódott feladat, a szolnoki zászlóalj vezetői, (Tóth Gábor, Mikula János, Kozma József őrnagyok) letették a felderítő alakulatok alkalmazási elveinek alapjait, amelyeket az évek során tökéletesítették, így gyakorlatilag kezdettől fogva határozott koncepcióval léteztek ezen alakulatok. Ennek köszönhetően, a felderítő zászlóaljak már nem küszködtek azzal az „identitászavarral” mint korábbi ejtőernyős elődeik. Ez óriási előny volt a korábbi ejtőernyős alakulatokhoz képest, ugyanis ezzel, számos támadást tudtak visszaverni, amelyek az ejtőernyőzés szükségességéről szóltak. Ennek ellenére most is akadtak olyan katonai felső vezetők, akik pazarlásnak, fölösleges pénzkidobásnak, időpocsékolásnak titulálták a felderítő zászlóaljak ejtőernyőzéssel kapcsolatos tevékenységeiket.

2.3. A katonai ejtőernyőzés 1977-től

1977 során, Szolnokon a 27. önálló mélységi felderítő századot összevonták a 34. önálló felderítő zászlóaljjal. Ebben az időszakban vált rendszeressé- a diverziós feladatok kapcsán- a közelharc kiképzés, aminek a vezetője Furkó Kálmán, a világhírű karate mester, jelenleg nyugállományú ezredes volt.

Ezen időszak azért is fontos a katonai felderítés életében, mert a szolnoki parancsnokok újragondolták a mélységi felderítők alkalmazási elveit. Az első változás, az alkalmazás mélysége volt. Ebben az időben a Néphadsereg nagyobb hatótávú szállítóeszközöket, illetve fejlettebb kapott. Ennek köszönhetően a mélységi felderítő csoportokat nagyobb mélységben, akár 1000 km-el az ellenség vonalai mögött is lehet alkalmazni. Az alkalmazás mélységének növelése azzal is indokolható, hogy megnőtt a katonai felső vezetés információs igénye az ellenség hadászati tartalékairól. A második változás az alkalmazási idő meghosszabbítására vonatkozott. A mélységi felderítők alkalmazási idejét 10-12 napra növelték.

Véleményem szerint az alkalmazási idő meghosszabbítását, az alkalmazás mélysége miatt növelték, ugyanis a már hátorszáiban működő katonák számára 4-5 napnál jóval több idő kell a szükséges információ megszerzésére, arról nem is beszélve, hogy a feladat végrehajtása után a nagy mélységről való bevonás, a szállító alegységek számára a siker érdekében nagy szervezést igényel, amihez idő kell. Ilyen helyzetben, és ilyen mélységben már gondolni kell az alkalmas időjárásra, napszakra, az ellenség deszantelhárítására, és légvédelmére is. Ebből kifolyólag a felderítőknek néha több napig kell várniuk a bevonásra, ezért ezeknek a katonáknak szükségük van a túlélés fogásainak készség szintű elsajátítására.

A túlélés ettől az időszaktól kezdve vált rendszeres kiképzési elemmé Szolnokon. A harmadik és egyben utolsó nagyobb változtatás a felderítő alakulatok alkalmazási elveinél az alkalmazandó egységek létszáma. Az új koncepcióban megjelent a 20-25 főt számláló osztag alkalmazása, amely több csoport összevonásával alakul meg. Ez azonban csak papíron valósult meg, ugyanis a Néphadsereg nem rendelkezett megfelelő szállítóeszközzel ilyen feladatok végrehajtására.

Úgy gondolom ez a koncepció a nagy létszám miatt nem lett volna képes megállni a helyét, ugyanis 800-1000 km-es mélységben 25 fő tevékenysége elég nehezen lett volna kivitelezhető, a lebukás esélye nagy lett volna, a saját csapatoktól való nagy távolság pedig

megpecsételte volna az osztag sorsát, még akkor is, ha a szovjet hadosztályok elérik a napi 100-120 km-es előrehaladási normát. Ebben az időszakban a kiképzési elvek a túlélés gyakorlatokkal egészültek ki, e változáson kívül változatlan maradt az újoncok képzése. A Néphadsereg többi felderítő zászlóalja igyekezett minél több dolgot átvenni a szolnoki zászlóaljtól, többnyire sikerrel, de nagyobb változást nem vehetünk észre ezen alakulatok szervezetében. Nagyobb változások egyedül az alakulatok állomáshelyén állapíthatók meg: Az újdörögdi zászlóalj Szombathelyre, a kaposvári Lentibe, a tatai felderítő zászlóalj pedig Győrbe díszlokalált. 1986-tól Győrött, Szombathelyen és Egerben volt felderítő zászlóalj.

2.4. A leszervezések időszaka- Ejtőernyős tevékenység a 90-es évektől

A 90-es évek második felétől az állam romló anyagi helyzete miatt a hadsereg létszámát nagy mértékben csökkentette a hadvezetés. Ez alól a felderítő alakulatok sem jelentettek kivételt. Sajnálatos módon az ország összes felderítő zászlóalját felszámolták ebben az időszakban, az egri 24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóaljat és a szolnoki 34. Bercsényi László Önálló Mélységi Felderítő Zászlóaljat kivéve.

1991-ben az egri zászlóalj három csapatfelderítő és egy mélységi felderítő és egy rádió-felderítő századból állt. 1996-ban a század kiegészült egy újabb mélységi felderítő századdal, amit két évvel később megszüntettek. 2004-ben a mélységi felderítő századot csapatfelderítő alegységgé kellett átszervezni, ami megtartotta ejtőernyős képességét. 2007-ben a zászlóalj felszámolásra került, jogutódja, a MH 5. Bocskai István lövészdandár alárendeltségében a MH 5/24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj Debrecenben. A zászlóalj rendelkezik mélységi felderítő századdal, így napjainkban ez az egyetlen alegység, ami képviseli a mélységi felderítő kultúrát.

A szolnoki 34. felderítő zászlóalj, is átalakult a 90-es évek második felében. A három 80 fős század megmaradt, de egy század ettől fogva kettő szakaszból állt, a szakaszt pedig nem négy, hanem három raj alkotta. Ebben az időben olyan mértékű átalakulásban vettek részt az alakulatok, hogy nem könnyű ezeket az információkat megszerezni, átláthatóvá tenni. Munkám további részében ezeket az átalakításokat szeretném megszerezni, amelyek a 90-es években, és az ezredforduló után történtek az alakulatokkal, akikről eddig foglalkoztam.

1993-ban a felderítő zászlóaljból kivált állományból létrehozták az MH 88. Légimozgékonyaságú zászlóaljat, a Magyar Honvédség első légimozgékony szervezetét. A katonai felső vezetés a zászlóalj megalakításával egy olyan alakulatot kívánt szervezni, amely szükség esetén bárhol, bármikor, bármilyen körülmények között alkalmazható. Így feladatai nagyon széles skálán mozogtak. Ebből kifolyólag a zászlóalj összefegyvernemi alegység, szakalegységekkel, légi szállításra alkalmas felszereléssel, haditechnikai eszközökkel.

Nagyon fontos: ebben az időszakban a légimozgékonyaság nem egyenlő az ejtőernyős tevékenységgel. A légimozgékony egységek, helikopteres-légimozgékony deszantot jelent hazánkban, amely egységek nagyobb mértékben gépesítettek mint az ejtőernyősök, illetve szükség esetén helikopteres tűztámogatást is kapnak. A műveleti területre való kijuttatásukat is helikopterrel hajtják végre, így nem léphet fel az a probléma, hogy szél hatására szétszéledhetnek a katonák, mint az ejtőernyős alakulatoknál. A légimozgékony zászlóaljnál kezdettől fogva jelen volt mind a helikopteres-légimozgékony, mind az ejtőernyős deszant szervezeti elem is.

A haderő átalakítás keretein belül a zászlóaljat 1996. március 1-el átszervezték, és mint Gyorsreagálású zászlóalj működött tovább. A zászlóalj létszáma 488 főről 650-re emelkedett, amiben már megjelent a szerződéses állomány is. Az alakulatnál zökkenőmentesen ment végbe az önkéntes haderőre való áttérés. 2000. október 1-én a zászlóalj újfent átalakult, a szervezet megnevezése MH 1. Könnyű-Vegyes Ezred lett. Az ezred létszáma 1028 fő volt, amely 2004-ig tovább emelkedett. Az ezred a zászlóaljhoz képest két lövésszázaddal bővült, létrejöttek a helyőrség-támogató alegységek, és megalakításra került a Béketámogató Kiképző Központ.³⁸ Az alakulat első hallásra komoly erővel rendelkezett (5 manőverszázad), azonban a légi szállítással kapcsolatban komoly problémákkal küszködött, ugyanis a légierő An-26 típusú gépei 5500 kg-os szállító kapacitása nem teszi lehetővé páncélozott harcjárművek légi szállítását. Így a légimozgékony egységek és az ejtőernyősök nem rendelkeztek gépesített megerősítéssel.

³⁸ Turcsányi-Hegedűs: A légideszant II. Püedlo kiado, 2007, Debrecen

Később tervbe volt véve, hogy a Magyar Honvédség rendszeresíteni fog 3 darab C-130 Hercules szállító repülőgépet, annak érdekében hogy az ezred alkalmazza a légi gépesítés képességét, de 2003-ra elvetették a tervet.

11. számú ábra: An-26 típusú szállító repülőgép³⁹

Az ezred a katonáit speciális feladatokra (helyiségárc, ejtőernyős képzés, hegyi kiképzés, légi szállítás) is kiképezte. A következő átalakulás már az ezred végét jelentette: Az újabb haderő átalakítás következtében a szervezet megszűnt, és MH 25/88. Könnyű Vegyes Zászlóalj néven betagozódott a MH 25. Klapka György lövészdandárba⁴⁰. A zászlóalj létszáma ekkor 1045 főre csökkent. 2005-től a zászlóalj beköltözött a szolnoki Ittebei Kiss József Helikopter bázisra a MH 86. Helikopter Ezred Laktanyájába. A zászlóalj az átalakítások ellenére megőrizte jogelődje többfunkciós képességeit minden téren. Alkalmazhatósága megegyezik a Könnyű- Vegyes Ezredével. Végrehajtó állománya gyorsreagálású századok, amelyek a feladattól függően kapnak megerősítést. Szervezetén belül ejtőernyős, légimozgékony, és gépesített gyorsreagálású egységek vannak jelen. Kötelékei számos misszióban képviseltették országunkat az évek során. (Ciprus, Sínai-félsziget, Irak, Afganisztán, Koszovó). A gyakorlatokat, kiképzési feladatait a zászlóalj az MH 86. Szolnok Helikopter Bázissal karöltve hajtotta és hajtja végre.

³⁹ http://nobles.freei.me/images/photoalbum/cold_war_aviation-01/html/page_11.html

⁴⁰ Vegyes ezred vegyes érzelmek- (<http://www.vorosmeteor.hu/szakirodalom/03/040906.pdf>)

A MH 34. Bercsényi László Felderítő Zászlóalj a korábban említett szervezet szerint működött egészen 2005. szeptember 1-ig. Az aszimmetrikus kihívásokból adódó feladatok, mint például a nemzetközi terrorizmus elleni harc, újfajta képességek megteremtését igényelte. A katonai felső vezetés ennek kapcsán döntött úgy, hogy megalakítja a Magyar Honvédség történetében először egy különleges feladatok végrehajtására kijelölt egységet. Ezért 2005-ben a felderítő zászlóaljat átalakították különleges műveleti zászlóaljjá.

A második világháború utáni ejtőernyős tevékenységről a következőket mondhatjuk el: A világháború után Az ejtőernyős fegyvernemet újra fel kellett támaszani. Ez hosszú és nehézkes folyamat volt, ugyanis a romba dőlt ország újraépítése nagy költségeket ölelt fel, így a haderő újrászervezése eleinte másodlagos volt. További problémát jelentett az, hogy számos nagy tudású ejtőernyős katona a háborút követően elmenekült az országból, így az újonnan alakult ejtőernyős zászlóalj nem rendelkezett nagy számban tapasztalt veteránokkal, akik átadhatták volna tudásukat, tapasztalataikat a magyar katonai ejtőernyőzés második generációjának. A megalakult zászlóalj nem rendelkezett a szükséges felszereléssel, amellyel feladatát végre tudta volna hajtani. Így az alakulat úgynevezett „identitászavarral” küszködött, mert megszabott feladatát felszerelés híján végrehajtani nem volt képes, azonban a katonai felső vezetés elvárta a maradéktalan végrehajtást. Így a hadvezetésnek nem volt abszolút jó az összbenyomása az ejtőernyős alakulat teljesítményéről ezért, amikor a hadsereg átszervezéséről volt szó, 1954-ben megszüntették a zászlóaljat. 1959-ben már új stratégiai koncepcióval, újrászervezték a zászlóaljat. Véleményem szerint a katonai ejtőernyőzés harmadik generációja abszolút siker volt, ugyanis a felső vezetés átgondolta az ejtőernyős egységek alkalmazási elveit, és ehhez igazították kiképzésüket. Ekkor jelent meg a mélységi felderítés alkalmazása a Néphadseregben. Az új koncepció pedig olyannyira sikeresnek bizonyult, hogy országszerte megalakultak a felderítő zászlóaljak. Azonban már ekkor is levonhatjuk azt a következtetést, hogy a katonai ejtőernyőzés „fellegvára” Szolnok volt. A gazdasági válság, így az ország egyre romló anyagi helyzetének hatására megkezdődött hadsereg tömeges leszerelése ami a felderítő zászlóaljak megszüntetésével is járt. A katonai ejtőernyőzés a felső vezetés számára egyre költségesebbnek bizonyult, így a Magyar Honvédség elérte azt a sajnálatos szintet, hogy csupán egy maroknyi katona rendelkezik a légi mozgékonyság eme képességével. A hatvanas-hetvenes évek Néphadserege azonban elegendő ejtőernyős katonát képzett, hogy ezek a katonák átadják tudásukat a jövő ejtőernyős nemzedékének, így a 90-es években az ejtőernyős kiképzés nem jelentett gondot, ebben a

tekintetben. Ezzel az összegzéssel elértük a jelenkort. Munkám további részében a napjainkban lévő ejtőernyős tevékenységet mutatom be.

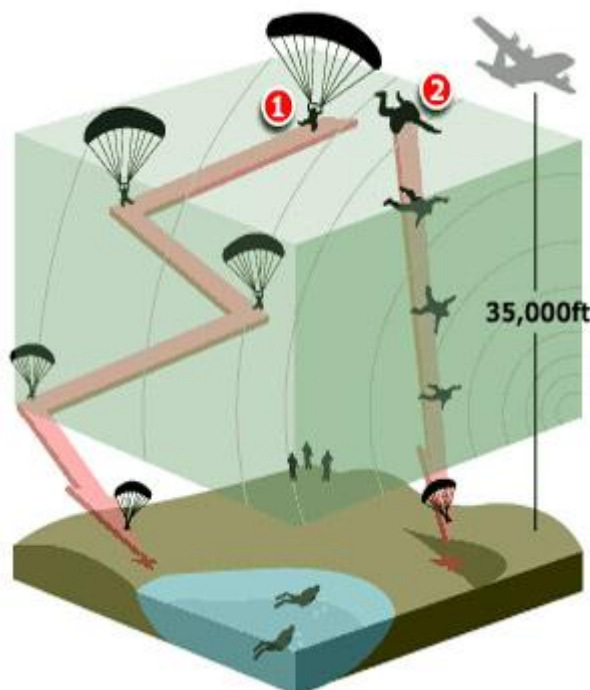
3. NAPJAINK EJTŐERNYŐS TEVÉKENYSÉGEI, ÉS FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI

Láthatjuk, hogy az évek során milyen mértékben lecsökkent az ejtőernyős ugrást végző alegységek létszáma a Magyar Honvédségben. Napjainkban az az állítás, hogy az ejtőernyős ugrás a különlegesnek „titulált” alegységek privilégiuma, teljesen helytálló. Napjainkra a MH 5/24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj, a MH 34. Bercsényi László Különleges műveleti zászlóalj, a MH 25/88. Könnyű-Vegyes zászlóalj és a különféle ejtőernyős szolgálatok folytatnak ejtőernyős tevékenységet a Magyar Honvédség keretein belül.

Ezek az alakulatok- már amennyire a Honvédség anyagi állása lehetővé teszi- igyekeztek lépést tartani a külföldi fejlesztésekkel. Az alakulatok főleg az újfajta ugrások típusainak különféle módszereivel ismerkedtek meg az évek során. A legjobb példa az új kijuttatási eljárásra a precíziós ejtőernyőzés, vagy másnéven a szabadeséses ugrás. Ennek két fajtája létezik. Az egyik módszer a HALO (High Altitude Low Opening – Nagy Magasság Alacsony Nyitás). Itt a gépelhagyás nagy magasságban (akár 10000 méter fölött) történik, majd a megfelelő idő "megzuhanása" után – alacsonyan, de még kellően biztonságos magasságban az ejtőernyős maga nyitja a főernyőjét.⁴¹ A másik módszer az úgynevezett HAHO(High Altitude High Opening – Nagy Magasság Nagy Magasságú Nyitás), ahol a nagy magasságban történő kiugrást követően, illetve rövid időn belül az ugró kinyitja a légcellás főejtőernyőjét és annak siklási, távrepülési képességét kihasználva – mint egy sárkányrepülő – hangtalanul, nagy vízszintes távolságot (akár 40-50 km) képes repülni a célterületen, az idegen légtérben.⁴² Az új fejlesztések mellett természetesen megtartották a hagyományos bekötött ugrás módszerét is. A precíziós ejtőernyőzés igencsak költséges, és hosszadalmas felkészítést igényel, amely a bekötött és szabadeső képzés utáni légcellás és távrepülő képzésben teljesedik ki. Ez több éves gyakorlati, és oktatói munkát követel. Az újfajta módszerek a különleges erőknél és a felderítő alegységeknél terjedtek el. Az új típusú módszer hátránya, hogy a nagy magasságban az ugrónak oxigén- légzőkészüléket, adott esetben speciális iránytűt, navigációs berendezést is magával kell vinnie.

⁴¹ Kovács Csaba: Tanulmány a katonai ejtőernyőzésről

⁴² Kovács Csaba: Tanulmány a katonai ejtőernyőzésről

12. számú ábra: A HALO-HAHO ugrások emélete⁴³

3.1 Az ejtőernyős képességgel rendelkező alakulatok ismertetése

Munkám további részében a Magyar Honvédség ejtőernyős képességekkel rendelkező alegységeit mutatom be. Mint ahogy korábban említettem, a Honvédség keretein belül a különleges alakulatok rendelkeznek ejtőernyős képességgel. Az első ilyen alakulat a MH 5/24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj.

3.1.1 A Magyar Honvédség MH 5/24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj

A Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj a MH 5. Bocskai István Lövészdandár részeként teljesít szolgálatot. Napjainkban ez az egyetlen klasszikus értelemben vett felderítő alakulat a Magyar Honvédségben. Feladata a személyi állomány harcfeladatra való

⁴³ <http://www.teknikgrup.com/products/parachute.htm>

felkészítése, a haditechnikai eszközök hadrafoghatóságának, tárolásának és karbantartásának végzése, továbbá a harctevékenység feladatainak elvégzése, missziós részvétel, katasztrófa elhárítás, illetve a katasztrófa hatásainak felszámolása.⁴⁴ A zászlóalj rendelkezik egy EHV (elektronikai hadviselés) századdal, két felderítő századdal, egy támogató szakasszal, és egy logisztikai szakasszal. A zászlóalj különleges képességekkel is rendelkezik, mint például a HUMINT⁴⁵ és a UAV⁴⁶. A két felderítő század közül ez egyik tisztán csapatfelderítő, a másik század vegyesen csapat-és mélységi felderítőkből áll. A vegyes században két mélységi felderítő szakasz van, ami körülbelül 50 főt jelent. Ezek a katonák öt fős csoportokban tevékenykednek. A mélységi felderítők 8 mesterlövész párral is rendelkeznek. A zászlóalj ejtőernyős képessége nem rég került visszaállításra, ezért jelenleg csak páran rendelkeznek szabadesési képességgel. A zászlóalj nemrég vette fel a kapcsolatot az Ejtőernyősök Bajtársi Szövetségének helyi szervezetével, így az alakulat megpróbál kooperálni a szövetséggel, abból a célból hogy elősegítse a katonák kiképzését.

3.1.2. A Magyar Honvédség 25/88. Könnyű-Vegyes Zászlóalj

A zászlóaljat eddigi munkám során már egy alkalommal hosszasan taglaltam. Az alegység alapvetően könnyű gyalogos összefegyvernemi katonai szervezet, de fő feladata a különleges műveleti zászlóalj tevékenységének támogatása. A zászlóalj alap harcászati műveleti alegységei a gyorsreagálású századok, melyeket a feladat jellegétől függően a szükséges megerősítő, támogató és kiszolgáló elemekkel csoportosítva alkalmaz. Haditechnikai felszerelése, fegyverzete könnyű, málházott eszközökből áll.⁴⁷ A zászlóalj több alkalmazási módnál használja az ejtőernyőzést. Az egyik módszer a zászlóalj harctámogató század felderítő szakaszának ejtőernyős kijuttatása. A felderítő szakaszt két felderítő és egy mesterlövész raj alkotja. A szakaszban minden katona ejtőernyős képzettséggel rendelkezik. Feladatuk információszerzés saját alegységeik számára. A felderítő csoportok 4 fővel működnek. Az ejtőernyős dobás másik alkalmazási módja a zászlóaljnál a tömeges dobás. Abból kiindulva, hogy a zászlóaljat gyors reagálású századok alkotják fenn kell tartani ezt a képességet is. Az első gyorsreagálású század rendelkezik ejtőernyős képességekkel. Az

⁴⁴ http://www.hm.gov.hu/honvedseg/szarazfold/mh_24.-bornemissza_gergely_felderito_zaszloalj/2009.07.21.

⁴⁵ Human Intelligence-harctéri hírszerzés

⁴⁶ Unmanned Aerial Vehicle-pilóta nélküli légi jármű

⁴⁷ <http://www.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/honved-vezerkar/alakulatok-old/mh-25-88-konnyu-vegyes-zaszloalj>

alegység nagy problémája, a már korábban említett légi gépesítés hiánya. A zászlóalj továbbá rendelkezik helikopter-deszant képességgel is, amely már rendelkezik némi gépesítéssel.

13.számú ábra: A könnyű-vegyes zászlóalj ejtőernyősei⁴⁸

3.1.3. A Magyar Honvédség Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj

A zászlóalj fő feladata a különleges műveletekben való részvétel. Itt azonban problémába ütközünk, ugyanis tisztázni kell a fogalmakat. Különleges műveleteknek vagy különleges hadműveleteknek az olyan vállalkozásokat nevezzük, melyeket katonai, diplomáciai, gazdasági vagy lélektani hatások elérése különlegesen szervezett, kiképzett és felszerelt katonai és félkatonai alakulatok hajtanak végre nem hagyományos eszközökkel.⁴⁹ Ez nem összekeverendő a hagyományosnak tekintendő, de nem “klasszikus” műveletekkel mint például a rajtaütés. A különleges erők feladatai sokrétűek, melyeket a szakirodalom négy nagy kategóriába sorol, különleges felderítésre, közvetlen akciókra, katonai segítségnyújtásra,

⁴⁸ http://m.jetfly.hu/rovatok/repules/ejtoernyo/hirek/ki_gepen_szall_folebe,_annak_terkep_e_taj/

⁴⁹ Kovács Csaba: A különleges alakulat létjogosultsága a Magyar Honvédségben

és a terrorizmus elleni harcra osszák fel ezen alakulatok feladatait. A különleges alakulatok nagy mozgékonyssággal, és meglepetéssel érik el céljukat, majd előre megtervezett módon vonulnak vissza. Ezek az állítások a Különleges Műveleti Zászlóaljra is jellemzőek. A zászlóalj alkotóelemei: a parancsnokság, a törzs, az egészségügyi központ, a logisztikai század, a különleges kiképző század, és a különleges műveleti századok. Ejtőernyős vonatkozásban a különleges kiképző szakaszokon belül, a különleges kiképző részleg szakkiképző rajában helyezkedik el az ejtőernyős képzés. A szakkiképző rajban 2 fő altiszt az ejtőernyős oktató, akik magas szakmai képzettséggel rendelkeznek. A különleges műveleti század állományából négy szakaszt lehet kialakítani. A négy szakasz különféle alkalmazási módhoz specializálódott. Az első a különleges mesterlövész szakasz, a második a bűvár különleges műveleti, a harmadik a hegyi különleges műveleti és végül a negyedik az ejtőernyős különleges műveleti szakasz, amelynek főbb feladatai a különleges felderítés, és az információs műveletek végrehajtása. Minden műveleti században található három csoport, amely katonai szabadeső ejtőernyős képességekkel rendelkezik.⁵⁰ Ennek köszönhetően a különleges műveleti csoportok képes kijutni a meghatározott műveleti területre földön, vízen és levegőben. Az ejtőernyős szakasz feladata az ellenség mélységében a felderítés négy nagyobb területen: stratégiai felderítés, célmeghatározás, területértékelés és csapás utáni értékelés.⁵¹

3.2. A katonai ejtőernyőzés magyarországi problémáinak ismertetése

A fentiekben részletesebben taglaltam, hogy a Magyar Honvédség ejtőernyős mozgékonyssággal rendelkező alakulatai milyen tevékenységet folytatnak napjainkban. Sajnálatos módon a lista nem mondható hosszúnak, ahogy az ejtőernyős tevékenységek sem mondhatóak bőségesnek, aminek oka a MH évről-évre csökkenő költségvetése. Ebből kifolyólag a katonai ejtőernyőzés Magyarországon a már jól ismert “mostohagyermek” szerepet vette fel: A Honvédség anyagiak híján nem képes fejleszeni az ejtőernyős képességeit, annak ellenére, hogy a világ vezető hadseregei továbbra is újabb lépéseket tesznek az ejtőernyős alakulatok fejlesztése terén. Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a világ vezető hatalmai nagy jelentőséget tulajdonítanak az ejtőernyős alakulatoknak napjainkban is. Így nem meglepő, hogy napjainkban az Egyesült államok hadserege

⁵⁰ Forray László: A különleges műveleti zászlóalj kiképzésének, felkészítésének, és felszerelési fejlesztési lehetőségei, doktori (phd) értekezés, 2009 Budapest

⁵¹ Különleges felderítés-Magyar Honvéd XXI. Évfolyam 2010. 4. szám

afganisztánban is hajt végre ejtőernyős műveleteket. Ennek ellenére a Magyar Honvédség sajnos egy helyben toporog ezen a téren. A szakmai tapasztalat terén lassacskán hiány fog mutatkozni, ugyanis az idősebb korosztály ki fog öregedni, így velük is kevesebb lesz az ejtőernyősök száma a Honvédségben. A régi szakemberek nyugállományba történő vonulása után kevés a fiatal, kellő tapasztalattal rendelkező tiszt, altiszt, ráadásul a szigorú egészségügyi előírások következtében kevésejtőernyős jelölt felel meg a KRK ROB orvosi vizsgálatán. Az ejtőernyős fakultációs táborokat egyre ritkábban szervezik meg napjainkban, ami ugyancsak visszaveti az ejtőernyősök számát.⁵²

3.3 Ötletek a katonai ejtőernyőzés hatékonyságának fejlesztésére

A fentiekben felsoroltam, milyen problémákkal küszködik a magyar ejtőernyőzés. A továbbiakban ötleteket kívánok nyújtani az ejtőernyős alakulatok fejlesztésével kapcsolatban.

Az első nagy probléma az ejtőernyőzéssel kapcsolatban az, hogy évről-évre egyre kevesebb jelentkező minősül alkalmasnak a szigorú ejtőernyős alkalmassági orvosi vizsgálaton. Ezzel a kiöregedett ejtőernyős katonákat nem helyettesítik fiatal ejtőernyős katonák, és az ejtőernyőzéssel kapcsolatos tapasztalatok kárba vésznek. Véleményem szerint célszerű lenne a vonatkozó egészségügyi követelmények felülvizsgálata és átdolgozása annak érdekében, hogy megvalósítható legyen több ejtőernyős jelölt bekerülése a rendszerbe.

A következő nagy probléma a Magyar Honvédség ejtőernyős alakulataival az, hogy gépesítése igencsak gyenge. Ahhoz, hogy feladatait maradéktalanul teljesítse, feltétlenül szükség van az alegységek légi gépesítésére. Ez nagyon összetett probléma, ezért a továbbiakban ennek a problémának a megoldásával foglalkozok.

A magyar katonai ejtőernyőzés légi gépesítésének alapvető problémája, hogy a Magyar Légierő nem rendelkezik olyan szállító repülőgéppel, amely képes lenne páncélozott harcjármű szállítására. Az An-22-es szállító repülőgép 5500 kg-os szállító kapacitása maximum egy BRDM-2-es felderítő jármű szállítását teszi lehetővé, azonban még ezt sem kockáztatták meg egyszer sem a Könnyű-Vegyes zászlóaljnál. Ezért a zászlóalj a légi gépesítés során csupán Mercedes-Benz G 270 CDI és UAZ terepjáró gépjárművet alkalmazott. Egy nagyobb teherbíró képességgel rendelkező szállító repülőgép azonnal

⁵² Kovács Csaba: Tanulmány a katonai ejtőernyőzésről

megoldaná a komolyabb légi gépesítés problémáját. A kérdés csupán az irányvonal megválasztása, vagyis hogy nyugati, vagy keleti (még szovjet) gyártmányú repülő eszközt szerezzen be a hadvezetés a légierő számára.

14.számú ábra: Mercedes-Benz G 270 CDI terepjáró jármű⁵³

Mind a kettő elképzelésnek megvan a maga előnye, illetve hátránya. A nyugati szállító repülőgép vásárlása azzal az előnnyel járna, hogy mivel a NATO kötelékében számos nyugati haderővel működünk együtt különféle missziókon, hasonló használati módokat alkalmaznánk egy esetleges ejtőernyős művelet során, ami nem okozna fennakadást az együttműködő országok között. Továbbá a hasonló navigációs, irányítási és teherledobó rendszerek megkönnyítenék a közös munkát nyugati szövetségeseinkkel. Hátránya az, hogy a nyugati repülőkre való átállás igencsak költséges lenne, ugyanis a pilótákat át is kéne képezni az új eszközök kezelésére, továbbá maguk a gépek is drágák lennének. A keleti repülőgép választása azzal az előnnyel járna, hogy lényegesen olcsóbb lenne a nyugati repülőgépeknél, továbbá a pilóták átképzése is jóval olcsóbb lenne, tudván hogy a légierő eszközei keleti gyártmányúak. A keleti irányvonal hátránya, hogy egy esetleges nyugati szövetséggel együtt végrehajtott művelet során a másfajta működési rendszerek megzavarnák, megnehezítenék a közös munkát.

⁵³ <http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=630829&page=2>

Véleményem szerint ezen a téren a “költséghatékony fejlesztés” elvét kell választani. Ez az én olvasatomban azt jelenti hogy az ejtőernyős alakulatok légi gépesítéséhez An-12-es szállító repülőgép ideális eszköz lenne. Az An-12 keleti gyármányú repülőgép, így olcsóbb mint a nyugati légi járművek többsége. A 100 fő felfegyverzett katona, vagy a 20-26 tonna teher szállítására alkalmas repülő még nem tartozik a feleslegesen nagy szállító repülőgépek közé, de már lehetőség nyílik páncélozott harci jármű például BTR-80-as vagy egy páncélozott HMMWV légi szállítására, sőt a BTR-80 mellé még egy könnyebb jármű szállítását is lehetővé teszi. Ezzel megoldható az ejtőernyős alakulatok főleg a Könnyű-Vegyes Zászlóalj ejtőernyős egységének gépesítési problémája.

15. számú ábra: An-12 típusú szállító repülőgép⁵⁴

A következő probléma a harcjármű műveleti területre való kijuttatása. Ehhez ugyanis megfelelő teherezjtőernyő-rendszer szükséges. A magyar haderőben az egyetlen rendelkezésre álló teherdeszant-rendszer a PGSZ-500, amely csupán 500 kg hasznos teher biztonságos földre juttatására alkalmas.⁵⁵ A Honvédségnek a megfelelő légi gépesítéshez nagyobb teherbírású ejtőernyő szükséges. Napjainkra a szállító repülőgép ejtőernyő-deszant módszerével 16-22 tonnáig lehet biztonságosan ledobni a haditechnikai eszközöket, így egy BTR-80 ejtőernyős ledobása megfelelő ejtőernyő rendszerrel nem okozhat akadályt.

⁵⁴<http://www.airpics.net/photo/2105-Antonov-An-12-BP-Czech-Air-Force/10723>

⁵⁵ Dombi Lőrinc: Selyemkupolák, Zrínyi kiadó 1993 Budapest

Az ejtőernyős harccsoportnál a legcélszerűbb és leggyorsabb módja a gépesítés alkalmazásának az ejtőernyős harcjárműdeszant. Ennek két módszerét ismerjük. Ezek a módszerek még a hidegháború idején alakultak ki. Az amerikai módszer során az ejtőernyő csupán a harcjármű stabilizálására szolgál, ami durva földetérést jelent, ezért nem ajánlatos hogy a személyzet már a harcjárműben van a dobás előtt. A szovjet módszernél az ejtőernyő a földet érés enyhítésére szolgál így a földetérés lágy, így lehetséges az, hogy a kezelőszemélyzet a harcjárműben helyezkedik el így a harcjármű azonnal képes harctevékenységet folytatni a földetérés során, ami jelentősen megkönnyíti az ejtőernyősök gyülekezését mert fedezve vannak, és megnehezíti az ellenség deszantelhárítását. Véleményem szerint a Könnyű-Vegyes Zászlóalj ejtőernyős századának ezt a módszert kéne alkalmaznia.

Úgy gondolom, hogy a MH 5/24. Bornemissza Gergely Felderítő zászlóalj, felderítői, a Honvédségen belül egyedüli klasszikus felderítő zászlóaljaként a legtöbb esetben sikerrel hajtja végre feladatát. Egyetlen nagyobb probléma van az alakulatnál, mégpedig az, hogy a mélységi felderítők kevés ugrást hajtanak végre. Az An-12-es szállító repülőgépek beszerzésével ez az alakulat is profitálhatna, ugyanis a mélységi felderítő csoportokat nagyobb mélységben tudnák kijuttatni. Ehhez szükség van még a szabadeséses ugrási módszerek elsajátítására. Ami igazán fejlesztésre szorul, az a katonák egyéni felszerelése, bár ez a Honvédség teljes állományára rászorulna. Továbbá újfajta optikai felderítő és híradó eszközök lennének szükségesek az alakulat számára. Az egyéni fegyver modernizációja szintén szükséges az alakulatnál, így javaslom, hogy az AK-63 modernizációs folyamata során részesüljön a fejlesztett karabélyokból a zászlóalj állománya.

További javaslatom, hogy a mélységi csoportok földi mozgékonyágát elősegítő gépjármű rendszerítése is szükséges. Hosszas gondolkodás után, erre a célra a legalkalmasabbnak bizonyuló eszköznek a magyar gyártmányú Szöcske légiszállítható rohamjárművet találtam. A szöcske rohamjármű 890 kg-os súlyával igencsak könnyű kompozíciójú haditechnikai eszköz. Kísérleti 1992-ben készült el, anyaga varratmentes acélcsővek, amelyet hajlítással és hegesztéssel munkáltak meg. Maximális sebessége 120 km/h. A rohamjárművet fel lehet szerelni 12,7 mm-es illetve 7,62 mm-es gépuskákkal, továbbá régebben 105 mm-es páncéltörővel is. Véleményem szerint kisebb módosításokkal a tűztámogató szakasz 9K115-2 Metisz-M irányított páncéltörő rakétáját is rá lehetne szerelni. A jármű által szállítható személyek száma 4 fő. Véleményem szerint ez a rohamjármű

tökéletesen megfelel a Bornemissza zászlóalj, a Könnyű-Vegyes Zászlóalj felderítő szakasza , de még a Különleges Erők feladat végrehajtásához is. Úgy gondolom, hogy a Szöcske rohamjárművet minél hamarabb rendszerbe kell állítani a Honvédség felderítő kötelékei számára.

16. számú ábra: Szöcske rohamjármű⁵⁶

A MH. 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj a Magyar Honvédség legjobban felszerelt alakulata. Az Egyesült államoktól kapott támogatása korszerű, a világ bármely pontján helytálló alakulatává segítette elő. A zászlóaljnál egyedül a Szöcske rohamjármű rendszerezését, illetve az An-12 -ről való ugrást tudnám kiemelni ami véleményem szerint szükséges lenne.

⁵⁶ Turcsányi-Hegedűs: A légideszant II. Püldlo kiadó, 2007, Debrecen

3.4. A kutatási tevékenység összegzése

Munkám során a magyar katonai ejtőernyőzés mintegy 70 évét foglaltam össze. Úgy gondolom ezzel a feladattal igencsak kemény fába vágtam a fejszemet, ugyanis a katonai ejtőernyőzés jelenlegi helyzetét, és az azt megelőző 15 évet nagyon kevés szakirodalom dolgozta fel, a második világháború során pedig az alakulat iratai megsemmisültek. Ezen nehézségek ellenére próbáltam egy igényes pályamunkát kiadni a kezemből, ami nem csupán a katona olvasóknak készült, hanem a téma iránt érdeklődő civileknek is. Végül utoljára összefoglalom miről is szólt a pályamunka.

Írásom az ejtőernyőzés kezdeti lépéseivel keltette fel az olvasó figyelmét. Majd ezek után bevezetőt tartottam az I. világháború után kialakult elméleti viták világába, majd bemutattam ezen viták magyar vonatkozásait is. Az elméletek sora után megjelent a gyakorlat is, és bemutattam az első magyar ejtőernyős alegység tevékenységét az első ugrástól kezdve a tragédiával kezdődő első akción át a szovjet gőzhenger ellen vívott embert próbáló, hősi harcokig.

A II. világháborút követően az újjászervezés buktatókkal teli útját ismerttettem. Részleteket ismerttettem továbbá a magyar haderő eddigi legnagyobb ejtőernyős gyakorlatáról, majd, bemutattam, melyek voltak azok a okok amiért megszüntették a zászlóaljkat. Ezek után az olvasó belekóstolhatott a Magyar Néphadsereg kialakult felderítő kultúrájába, leginkább a szolnoki zászlóalj példáján. Ezek után következett a szomorú leszerelések időszaka, amikor szinte teljesen megszűnt létezni a katonai ejtőernyőzés kultúrája a Néphadseregben. Ezek után vált világossá, hogy akkor és napjainkban is a katonai ejtőernyőzés „mentsvára” Szolnok. A haderő óriási méretű átszervezésének következtében a katonai ejtőernyőzés mindössze három alakulat privilégiuma maradt. Ezeknek az ismertetése során jutottam el kutatásom a jelenkorba, majd felvázoltam egy jobb, reményekkel teli jövő egyik alternatíváját, amelynek alapja a légi gépesítés rendszerbe hozatala, ami elengedhetetlen feltétel ezeknek az alakulatoknak a siker érdekében.

Végezetül: A vezető nagyhatalmak a mai napig megtartják egységeik ejtőernyős képességeit, ugyanis alkalmazásuk növekvő tendenciát mutat. Éppen ezért is már-már kíváncsi, és követendő példa ezen egységek megtartása és fejlesztése hazánkban. Ugyanis ezek a katonák tudják, hogy a Mennysorság biztosan szebb, de a pokolban több az ismerős.

17. számú ábra: szolnoki ejtőernyősök csoportképe⁵⁷

⁵⁷ <http://www.yeti.eoldal.hu/fenykepek/nincs-megadva-rovat/ejtoernyozes/szolnok--szandaszolos..html>

FELHASZNÁLT IRODALOM

- a) BÁNKI IMRE: Az „Ejtőernyős Iskola”, mint a felderítők speciális felkészítésének központi bázisa létrehozásának szükségszerűsége és megvalósításának realitásai a Magyar Honvédség szervezeti struktúrájában. - Egyetemi doktori értekezés, ZMNE, 1996.
- b) BÁRCZY JÁNOS: Zuhanóugrás. Magvető Könyvkiadó. Bp. 1981.
- c) BÁRCZY JÁNOS: Vádindítvány. Magvető Könyvkiadó. Bp. 1979.
- d) DOMBI LŐRINC: Selyempupolák. Zrínyi Kiadó. Bp. 1993.
- e) BODA JÓZSEF: A mélységi felderítés fejlődése, helye, szerepe az új védelmi alapelvekben. Egyetemi doktori értekezés, ZMNE, 1995
- f) FORRAY LÁSZLÓ- HOLNDONNER HERMANN: A különleges felderítő erők helye és szerepe a korszerű nemzeti haderőben. - Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények, 2005. 9. évf. 4. szám. p. 54.
- g) HUSZÁR JÁNOS: Honvéd ejtőernyősök Pápán 1939 -1945. Jókai Kör. Pápa.1999.
- h) KOVÁCS CSABA: A különleges műveleti erők helye, szerepe, és tevékenysége a 21. század katonai műveleteiben. - ZMNE, Doktori disszertáció. 2007.
- i) KOVÁCS CSABA: Tanulmány a katonai ejtőernyőzésről. 2005.
http://vorosmeteor.hu/szakirodalom/03/05kovacs_.pdf
- j) TURCSÁNYI KÁROLY-HEGEDÚS ERNŐ: A légideszant I-II. Püldo kiadó, Debrecen,2007
- k) KATONAI EJTŐERNYŐZÉS MAGYARORSZÁGON: Egyetemi jegyzet, ZMNE, Budapest 2005
- l) FORRAY LÁSZLÓ: Ejtőernyős kiképzés. ZMNE, 2004
- m) SZTOJALOVSKY GÁBOR: A Magyar királyi honvédség ejtőernyős alakulata megalakulástól 1945-ig
- n) A MAGYAR KATONAI EJTŐERNYŐZÉS TÖRTÉNETE, Főiskolai tankönyv, Budapest, 2003
- o) HUSZÁR JÁNOS: Ejtőernyős Krónika (1938-1941)
- p) HUSZÁR JÁNOS: A magyar katonai ejtőernyőzés fénykora (1942-1944)
- q) TURCSÁNYI KÁROLY-HEGEDÚS ERNŐ: Szaktörténet a magyar légideszantcsapatok alkalmazásának, haditechnikai eszközeinek és szervezetének fejlődése (1939-1945) II. rész
- r) FÖLDI PÁL: Különleges alakulatok a magyar hadszervezetben, ANNO bt. 2003.
- s) SIMON LÁSZLÓ: A magyar katonai ejtőernyőzés eseményei
- t) KOVÁCS CSABA: Tanulmány a katonai ejtőernyőzésről Budapest 2005.
- u) KOVÁCS CSABA: A különleges alakulat létjogosultsága a Magyar Honvédségben Budapest 2001
- v) FORRAY LÁSZLÓ: A különleges műveleti zászlóalj kiképzésének, felkészítésének, és felszerelési fejlesztési lehetőségei, doktori (phd) értekezés, Budapest 2009
- w) Magyar Honvéd XXI. Évfolyam 2010. 4. szám
- x) Nagy Árpád: Amíg fejesek voltunk-visszaemlékezés
- y) MICHAEL M. VAN LAUESEN: The Death Head's Hungary's Airborne Forces 1938-1945

- z) HUSZÁR JÁNOS: A pápai ejtőernyős ezred háborús szereplése 1945-ben
- aa) Sáray Bertalan: Az ejtőernyős fegyvernem újjászervezése a második világháború után
- bb) Kendrovics Miklós-Pálóczi Gyula, Magaslaki Ferenc-Pápai Gyula: Székesfehérvár repüléstörténete, Székesfehérvár 1999
- cc) Tassonyi Edömér: Az isaszegi harcok
- dd) DR. BODA JÓZSEF-DR. RUSZIN ROMULUSZ: Levegőből harcba- A magyar katonai ejtőernyőzés története, és változó feladatrendszere, Budapest, Zrínyi kiadó 2012
- ee) Legendák és titkok katonái-A mélységi felderítés története, Budapest, Zrínyi kiadó 2012

Internetes anyagok

http://wanderling.tripod.com/davinci_kite2.html. 2012. április 9.

<http://www.repulomuzeum.hu/Adomanyok/MuzslaiPal/MuzslaiPal.htm>

<http://www.vitezirend.co.hu/CV%20&%20Award/vBertalan%20Arpad.htm>

<http://www.vitezirend.co.hu/CV%20&%20Award/vBertalan%20Arpad.htm>

[http://rendjel.myhunet.com/hu/A-kiegyezestol-az-I.-vilaghaboru-vegeig-\(1867-1918\)/Vitezsegi-erem/](http://rendjel.myhunet.com/hu/A-kiegyezestol-az-I.-vilaghaboru-vegeig-(1867-1918)/Vitezsegi-erem/)

<http://www.avia-info.hu/talalat.php?GTA=g98>

http://nobles.freei.me/images/photoalbum/cold_war_aviation-01/html/page_11.html

<http://www.vorosmeteor.hu/szakirodalom/03/040906.pdf>

<http://www.technikgrup.com/products/parachute.htm>

http://www.hm.gov.hu/honvedseg/szarazfold/mh_24.-bornemissza_gergely_felderito_zaszloalj/2009.07.21.

<http://www.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/honved-vezerkar/alakulatok-old/mh-25-88-konnyu-vegyes-zaszloalj>

http://m.jetfly.hu/rovatok/repules/ejtoernyo/hirek/ki_gepen_szall_folebe,_annak_terkep_e_taj/

<http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=630829&page=2>

<http://www.airpics.net/photo/2105-Antonov-An-12-BP-Czech-Air-Force/10723>

<http://www.yeti.eoldal.hu/fenykepek/nincs-megadva-rovat/ejtoernyozes/szolnok--szandaszolos..html>

